

CONSILIUL JUDEȚEAN CĂLĂRAȘI
MUZEUL DUNĂRII DE JOS

Restituiri

NOȚIUNI ISTORICE
ASUPRA
JUDEȚULUI IALOMIȚA
DE
CONSTANTIN PREDELEANU
PICTOR

Ediție îngrijită, adnotată și comentată de Constantin TUDOR

AGORA
Călărași - 2023

Culegere computerizată: **Constantin TUDOR**
Machetă și tehnoredactare: **Constantin TUDOR**
Coperta: **Dan LUPOI**
Redactor de carte: **Valentin PARNIC**

Fotografiile de pe coperta I provin din *Colecția Costică Acsinte*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PREDELEANU, CONSTANTIN

Restituiri. **Noțiuni istorice asupra județului Ialomița/** de
Constantin Predeleanu; ed. îngrij., adnotată și comentată de
Constantin Tudor
-Călărași: Editura Agora, 2023

ISBN 978-606-95745-5-3

I. Tudor, Constantin (ed.)

94

© Editura Agora
Călărași – România
Str. București, nr. 254-256
Tel/Fax: (+40)0242 311 295
E-mail: editura.agora@media-print.ro

*Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior(C.N.C.S.I.S)*

Tipar: Mediaprint Călărași

CUVÂNT ÎNAINTE

Înființat în urmă cu 72 de ani ca Muzeu Regional de Istorie, actuală instituție de cultură subordonată și finanțată de Consiliul Județean Călărași, **Muzeul Dunării de Jos** face parte din rețeaua muzeală națională și este deținătorul unui patrimoniu inestimabil, remarcându-se în mod deosebit urmele materiale specifice comunităților neo-eneolitice Boian și Gumelnița, puse în evidență în așezări care se găsesc astăzi în componența administrativă a județului Călărași.

În sălile de expoziții, precum și în depozitele noastre, păstrăm obiecte de valoare aparținând unei alte culturi alogene - Coslogeni (mil. II a.Ch.), precum și numeroase alte urme materiale ale viețuirii pe aceste meleaguri încărcate de istorie.

Conform prevederilor legale și Regulamentului de Organizare și Funcționare specific unei instituții muzeale, misiunea noastră este de a identifica în teren, colecționa, conserva, cerceta, restaura, comunica și expune în scopul cunoașterii, educării și recreării, mărturiile materiale și spirituale ale evoluției comunităților umane din această zonă, în care scop urmărim punerea în valoare a patrimoniului cultural prin intermediul expozițiilor permanente și temporare, al programelor cultural-educative, al publicațiilor specifice, al sesiunilor științifice, meselor rotunde, simpoziunilor, excursiilor tematice, ș.a.

Încă din primii ani de activitate, Muzeul nostru a fost și este prezent în viața cultural-științifică locală și națională, atât prin expozițiile permanente și temporare, cât și prin editarea unor publicații de specialitate, deosebit de apreciate fiind anuarul **Cultură și civilizație la Dunărea de Jos**, până astăzi editându-se un număr de 28 de volume.

În ultima perioadă am intensificat și diversificat oferta culturală destinată atât elevilor și tinerilor, cât și beneficiarului adult pentru care organizăm întâlniri-dezbateri, proiecte de pedagogie muzeală asupra principalelor probleme ale istoriei naționale și locale. Cu acest prilej am constatat interesul acestora pentru multe aspecte ale evoluției comunităților locale, dar și dificultățile în informare, mai ales în ceea ce privește lucrările vechi de istorie, care nu se regăsesc nici în bibliotecile locale și nici în cele virtuale.

Iată pentru care motiv, având susținerea Consiliului Județean Călărași și colaborarea domnului prof. dr. Constantin TUDOR, un cunoscut istoric al meleagurilor călărășene, am decis inițierea unui amplu *Proiect cultural*, ce va fi concretizat în editarea unor lucrări istorice rare, de referință pentru așezările din Câmpia Bărăganului, ce urmează să fie republicate într-o colecție pe care am decis să o intitulăm **RESTITUIRI** și pe care o inaugurăm cu prilejul aniversării a 105 de la Marea Unire, prin publicarea primului text istoric dedicat acestei zone, datorat pictorului călărășean Constantin Predeleanu și intitulat **NOȚIUNI ISTORICE ASUPRA JUDEȚULUI IALOMIȚA**, carte tipărită la București în anul 1884.

Anul viitor, în cadrul Colecției *Restituiri*, vom publica un volum așteptat de iubitorii de istorie călărășeni, **Localitățile județului Călărași în Marele Dicționar Geografic al României**. Va urma **Anuarul județului Ialomița pe anul 1906**, autor Aureliu Ursescu și două lucrări rare datorate lui Pompei Samarian, autorul *Istoriei orașului Călărași de la origini până la anul 1852*, lucrare publicată în anul 1931 și reeditată în anul 1995 de Editura Agora din Călărași.

Dr. Valentin PARNIC
Manager

INTRODUCERE

Județul istoric Ialomița, care cuprindea o mare parte din teritoriul de azi al județului Călărași, este atestat documentar ca unitate administrativ - teritorială a Țării Românești încă din 1470, iar așezările omenești de pe văile Dunării, Borcei și Ialomiței le regăsim menționate în documentele vremii începând din timpul lui Mircea cel Bătrân. Până la sfârșitul secolului al XVIII-lea numărul satelor ialomițene ajunge la 127, cu aproximativ 50.000 de locuitori, județul având o suprafață de peste 800.000 de hectare.

Reforme agrare din 1864, 1921 și 1945, vor reprezenta alte momente importante în umanizarea Câmpiei Bărăganului, regiune de multe ori identificată cu teritoriul fostului județ Ialomița, acum înființându-se satele înșirate de-a lungul căilor ferate și a drumurilor ce traversau județul de la nord la sud și de la est la vest.

Informații despre locurile și oamenii de aici găsim în sutele de hrisoave domnești, în miile de zapisuri (acte de vânzare-cumpărare) și zecile de catagrafii păstrate de Arhivele Naționale și Biblioteca Academiei. Odată cu apariția lucrărilor tipărite, date oficiale despre meleagurile și așezările ialomițene se întâlnesc în edițiile anuale ale *Almanahulului Statului din Principatul a toată Țara Românească*, în *Buletinul Oficial* și mai apoi în *Monitorul Oficial*.

Primele informații despre această zonă publicate într-o lucrare dedicată găsim în *Peregrinul transilvan*, text aparținând lui Ion Codru Drăgușan și publicat în mai multe episoade în anii 1863-1864 de ziarul "Concordia", care se tipărea la Pesta în limba română. A fost apoi editată ca lucrare integrală în mai multe rânduri,

ultima pe care noi am consultat-o fiind publicată la Editura Sport-Turism din București în anul 1980. Ion Codru Drăgușan ne spune ca pe la 1835 locuințele din Călărașii-Vechi erau reprezentate de bordeiele lipite pe dinăuntru și că localnicii din satele de pe terasa Dunării se numeau *cojani*. La o nuntă din Tonea, “cojanii și cojanele tinere, îmbrăcați după moda turcească, dar în pănure vinete, iar fetele strălucind de mătăasă, salbe și paftale de metal fin, întinseseră o horă jur împrejurul mesei.”

Un alt bun cunoscător al realităților din zonă a fost Alexeandru Odobescu, care și-a petrecut copilăria la Conacul tatălui său, colonelul Ion Odobescu, de la Călăreți, în mijlocul Câmpiei Bărăganului. În binecunoscuta sa carte **Pseudokinegeticos**, publicată în anul 1874, avem o imagine plastică a Bărăganului, cu nesfârșitele cârduri de dropii și cu acele movile uriașe "a căror urzeală e taina trecutului și podoaba pustietății". Alexandru Odobescu ne dă și numele movilelor, *movila Neacșului* de pe malul Ialomiței, sau *movila Vulturului* din preajma Borcei, și nu uită să ne amintească de "coliba unchiașului mărunt, căruia-i duce acum dorul Bărăganul întreg."

Însă prima carte, care chiar din titlu își propunea să fie un fel de micromonografie a acestor meleaguri, apărea la București în anul 1884 și era intitulată *Noțiuni istorice asupra județului Ialomița*, fiind publicată pe cheltuiala lui de pictorul călărășean Constantin Predeleanu, lucrare care iată este reeditată, cu adnotările și comentariile de rigoare, după aproape 140 de ani!

Din start trebuie făcută precizarea că textul de a cărui reeditare m-am ocupat nu aparține unui istoric și nici unui personaj care a mai publicat lucrări sau a semnat alte texte în presa locală, de altfel bogată la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul

secolului XX. Câteva consemnări olografe ale lui Predeleanu erau publicate de istoricul Ion C. Filitti în revista “Gazeta ialomițenilor” din 1 iunie 1937, text pe care îl reproducem și noi în Anexe, tocmai pentru că aduce câteva completări informațiilor generale din cartea pe care o reedităm.

Am făcut mențiunea de mai sus pentru a înțelege stângăciile lui Constantin Predeleanu în redactare, precum și erorile în ceea ce privește datarea unor evenimente și fapte istorice, mai ales că singurii autori ai unor lucrări de specialitate pe care menționează că le-a consultat sunt Gheorghe Șincai și Dionisie Fotino.

Ca observație generală, constatăm că textul cărții lui Predeleanu abordează o problemă deosebit de eterogenă, lucrarea nefiind subordonată unui plan prealabil, motiv pentru care autorul nu a găsit de cuviință să realizeze și un cuprins al lucrării.

De observat este și faptul că unele paragrafe sunt inserate fără nici o legătură aparentă între ele, singura rațiune probabilă fiind ordinea în care și le-a amintit autorul. Spre exemplu, lucrarea începe cu o mențiune istorică despre județul Ialomița, după care autorul revine la prezentarea unor date privind organizarea administrativă și descrierea fizico-geografică a județului după câteva zeci de pagini. Și mai sunt și alte abordări similare.

Fără să fie o lucrare de specialitate bazată pe o serioasă documentare istoriografică, volumul în cauză are totuși o valoare aparte, datorită faptului că autorul descrie o serie întreagă de evenimente și fapte istorice pe care le-a cunoscut direct sau, așa cum menționează, le-a aflat de la contemporani de ai lui, persoane aflate la vârste venerabile. În acest context putem afirma că lucrarea pictorului Predeleanu reprezintă o descriere, uneori detaliată, a unor

realități istorice din fostul județ Ialomița de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și până în anul editării lucrării, chiar dacă unele afirmații nu sunt confirmate sau sunt contrare informațiilor din documentele vremii.

Predeleanu ne spune câteva lucruri interesante despre orașul de Floci, prima capitală a județului Ialomița și despre întemeierea Mănăstirii de la Slobozia, chiar dacă textul lui cuprinde și unele mici inexactități, pe care le-am precizat și corectat în notele noastre de subsol, așa cum am procedat în toate cazurile în care am considerat necesar să intervenim.

Dintr-un motiv întemeiat, Constantin Predeleanu se oprește în discursul său istoric și asupra unui sat de pe Ialomița, anume *Berlești*, despre care ne spune că aici a funcționat pe la 1824 o școală care l-a avut ca învățător pe Ion Predeleanu, un ardelean coborât din împrejurimile Predealului, după Revoluția lui Tudor Vladimirescu de la 1821. Acest Ion Predeleanu, care este tatăl autorului, va ajunge la Călărași după 1833, documentele vremii amintind aici pe cei trei fii ai săi, Constantin, Dumitru și Victor.

Cele mai multe din informațiile inserate de Constantin Predeleanu se referă la orașul Călărași, localitatea de reședință a județului Ialomița. Aflăm astfel că urbea de la cotul Borcei a fost la început un sat care s-a numit Lichirești, probabil de la primii întemeitori ai localității, după cum susține autorul. Apoi, de la călărășii ștafetari stabiliți aici ne spune Predeleanu că și-a luat noul nume localitatea – *Călărașii Noi*. El mai precizează și faptul că la terminarea serviciului militar un grup al foștilor călărăși ștafetari care se stabiliseră la punctul Vadul Cailor a fost obligat să-și mute amplasamentul, stabilindu-se puțin mai departe de malul Borcei, unde au înființat satul Călărașii Vechi. Interesante sunt și

informațiile despre înființarea satului Ceacu, sat constituit de un grup de bulgari veniți de dincolo de Dunăre, conduși de un anume Cecu.

În paginile cărții lui Predeleanu sunt inserate informații despre Călărași și despre locuitorii săi, mulți veniți de prin satele județului sau din Silistra, după mutarea aici a capitalei județului Ialomița, în primăvara anului 1833, după cum, pe bună dreptate, menționează autorul, fiind primul care face această afirmație corectă, întărită după aproape 50 de ani de Pompei Samarian atunci când publica documentele oficiale în baza cărora s-a decis mutarea capitalei județului Ialomița de la Urziceni la Călărași.

În vârstă de 10-12 ani, Constantin Predeleanu a fost martor ocular la evenimentele revoluționare petrecute la Călărași în vara anului 1848, pe care le descrie cu multă exactitate, informații inedite la momentul respectiv, pe care le-au preluat alți autori care s-au ocupat de Revoluția Română de la 1848.

Din informațiile culese de la călărășenii mai în vârstă, Predeleanu ne spune cum au reușit aceștia să obțină emanciparea orașului lor de sub dependența Spitalului Colțea, dând exemple de nume de călărășeni care s-au implicat în această acțiune, unii dintre ei împrumutând orașul cu sume importante de bani pentru răscumpărarea celor peste 800 de ha, cât avea orașul în momentul eliberării sale la 24 septembrie 1852. Autorul ne oferă date și despre înființarea Cartierului Volna și a Bisericii Sf. Împărați, despre primele case ridicate după aplicarea noului plan de sistematizare a orașului, despre construirea hotelurilor *Royal* și *Unirea* și a primelor localuri publice: *Școala de băieți* (Gimnaziul Știrbei de mai târziu), *Cazarma Regimentului 23 dorobanți* și *Școala de fete nr. 1*.

Dintre familiile de călărășeni pe care i-a cunoscut personal, Predeleanu ne oferă date importante despre familia polcovnicului Grigore Poenaru, din rândul căreia s-a remarcat Costache Poenaru-Bordea, primar al orașului și consilier județean în mai multe rânduri, dar mai ales Ioan Poenaru-Bordea, lider marcant al liberalilor locali și deputat în Parlamentul României timp de aproape 40 de ani!

Pentru cei interesați de istoria zonei, Constantin Predeleanu oferă date și informații despre ocârmuitorii și prefecții care și-au avut reședința la Clărași, despre schelele de la Dunăre, precum și despre evoluția administrativ-teritorială a fostului județ Ialomița.

Autorul face de asemenea o descriere fizico-geografică succintă a fostului județ Ialomița, amintind principalele cursuri de apă din județ, și precizând că județul și-a luat denumirea de la râul Ialomița, care străbate această zonă de la nord la sud și se varsă în Dunăre la Gura Ialomiței. Predeleanu dovedește că are și ceva cunoștințe fizico-geografice pe care foarte probabil că și le-a format personal cu ocazia pelerinajelor pe care le-a efectuat prin județ, mai ales în zona de răsărit a acestuia, cu prilejul pictării unora dintre bisericile din zonă. El ne spune astfel numele unor văi din județ și ostroave din Balta Ialomiței, pe care nu le regăsim în *Dicționarul statistic și topografic* al lui Dimitrie Frunzescu, publicat în 1872.

Deși nu foarte elaborate, în cartea lui Predeleanu găsim și primele informații scrise despre *portul țăranilor* din această zonă. Aflăm astfel că bărbații purtau vara “cămăși de in cu flori, țesute de soțiile lor”, iar iarna “cojoace din piei de oaie”, pe când femeile, “care în genere sunt foarte frumoase, primitoare, ospitaliere și casnice, cu fizionomia totdeauna veselă, ochi frumoși și mângâioși, mai cu seamă în plasele Borcea și Câmpu, au început să facă luxul, uitând costumul național.”

Având în intenție de a prezenta cititorilor săi informațiile pe care le deținea despre principalele familii de proprietari ialomițeni, autorul alocă un spațiu generos în economia lucrării lui acestui aspect, pe care îl evidențiază ca un capitol separat, sub titlul *Nomenclatura familiilor mai cunoscute din județ*. Sunt nominalizate în acest capitol familiile *Periețenilor*, ale *Maltezenilor*, *Pribegenilor*, *Doiceștilor* și *Poenarilor*, care au jucat un rol important în viața economică, politică și administrativă a fostului județ Ialomița. Tot în acest capitol Predeleanu ne oferă câteva date despre satele de moșneni din zonă și despre micșorarea fondului funciar al acestora și constituirea marilor proprietăți din zonă.

În finalul cărții sale, Constantin Predeleanu face câteva afirmații despre *Starea agricolă* a județului și amintește numele câtorva dintre marii proprietari de herghelii de cai și tamslâcuri de vite,

Lăsând la o parte unele inexactități, precum și stilul relativ încâlcit al narațiunii istorice, lucrarea pictorului Constantin Predeleanu rămâne importantă pentru cei care vor să cerceteze trecutul istoric al acestor meleaguri binecuvântate de Dumnezeu.

*

*

*

Referitor la autorul lucrării prezentate de noi, despre Constantin Predeleanu nu există date biografice publicate până în momentul de față. Cercetările întreprinse de mine, mi-au permis să realizez o primă schiță biografică a pictorului Constantin Predeleanu, folosind atât date din lucrarea de față, cât și unele informații din diverse articole din ziarele de epocă sau din lucrări publicate.

Constantin Predelenu s-a născut foarte probabil la Călărași în perioada anilor 1836-1838, fiind fiul lui Ion G. Predeleanu, un dascăl știitor de carte din Predeal care a ajuns la începutul secolului al XIX-lea în fostul sat ialomițean Berlești. Nu se cunosc împrejurările prin care s-a stabilit în Călărași, dar acest fapt s-a petrecut imediat după 1833, când așezarea de pe Borcea a devenit reședință de județ. Aici cunoaște o fată din familia magistratului Barbu Slătineanu cu care se căsătorește, din această relație născându-se trei băieți, primul, Constantin Predeleanu fiind botezat pe la 1839/1840 de însuși Barbu Slătineanu, după cum reiese dintr-un manuscris al pictorului publicat de istoricul Ion. C. Filitti în revista “Gazeta ialomițenilor” din 1 iunie 1937. Iată ce scria Predeleanu referitor la originile sale: *“Coconul Barbu Slătineanu a fost procuror la Tribunalul Ialomița de la 1839 la 1840, în care timp m-a botezat pe mine, fiul lui I. G. Predeleanu, dându-mi numele de Costache, al fratelui d-sale mai mare.”*

Constantin Predeleanu urmează la Călărași cursurile primare la Școala Națională de aici, avându-l profesor pe Răducan Mitran. În anul 1851 primește o bursă din partea Comisiei târgului de la Călărași și este trimis să studieze la Școala de arte și meserii din București, care fusese inaugurată în acel an. Aici deprinde arta picturii murale și de șevalet.

Se întoarce în Călărași și se dedică picturii, documentele oficiale ale vremii înregistrând-l ca singurul pictor din Călărași. Dedicându-se mai ales picturii bisericilor, se va deplasa în multe din localitățile fostului județ Ialomița, cunoscând astfel direct unele persoane și realități din satele respective. Strânge repede o avere frumușică, ceea ce îi permite să intre în Colegiul I al alegătorilor și să cocheteze cu politica locală, candidând și fiind ales atât consilier

local cât și consilier județean în mai multe rânduri, atât din partea Partidului Liberal cât și din partea Conservatorilor.

În calitatea de consilier local l-a cunoscut personal pe Regele Carol I, în octombrie 1890, când Majestatea Sa a vizitat Călărașul împreună cu prințul moștenitor Ferdinand. Iată ce avea să consemneze despre momentul întâlnirii cu Regele Carol I: *“Făceam parte din Consiliul comunal... A doua zi am fost poftit și eu la Ospelul comunal, la dejun. Domnul prefect Filitti ne prezenta pe fiecare, după ierarhie, Majestății Sale Regelui. Când a venit rândul meu, Majestatea Sa, cât și Principele Ferdinand, după prezentarea domnului prefect, m-au întrebat despre operele mele de pictură, pe care le-au și văzut.”*

Din păcate astăzi este cunoscută doar o singură pictură care îi este atribuită lui Constantin Predeleanu, întrucât acesta nu își semna operele. Este vorba despre tabloul “Domnița Florica, fiica lui Mihai Viteazul”, pe care o reproducem și noi în Anexe.

Celibatar convins, Constantin Predeleanu a adunat o avere impresionantă pentru acele vremi, alcătuită din mai multe proprietăți imobiliare în Călărași și județ, conturi în bănci și monede de aur. Cei mai mulți bani Predeleanu nu i-a obținut însă din pictură ci din activitatea de împrumut bazat pe gaj cu deposedare, activitate reglementată de Codul civil din anul 1864. Într-un Tabel nominal din anul 1880 care cuprindea *patentarii din Călărași și comerțul ce exercită*, Constantin Predeleanu figura ca *împrumutător de bani*, alături de Nae Maltezeanu. În fondul arhivistic al fostului Tribunal Ialomița-Acte autentice care se păstrează la Serviciul județean Ialomița al Arhivelor Naționale am găsit zeci de acte de împrumut prin care Constantin Predeleanu împrumuta sume de bani, garantate cu imobile din Călărași sau proprietăți funciare din județ.

Printre imobilele importante din Călărași care au intrat în posesia lui Constantin Predeleanu, s-a aflat impozanta clădire de la intersecția străzilor Știrbei Vodă cu Valter Mărăcineanu, imobil pe care, până după primul Război Mondial, toată lumea îl numea cu apelativul *Casele Predeleanu*. Mai târziu imobilul în cauză avea să fie cumpărat de Banca învățătorilor ialomițeni. După 1950 imobilul respectiv intră în posesia statului, aici fiind amenajat *Magazinul București*. Documentele vremii consemnează faptul că această clădire a fost construită de comerciantul Costache Ionescu în anul 1875 și a rezistat până prin anii 1980-1981, când a fost demolată.

Costache Predeleanu a încetat subit din viață pe 22 ianuarie 1908, lăsând în urmă o avere greu de estimat, pe care avea să o moștenească o nepoată a lui, Maria Ceaușescu, fiica fratelui său Victor Predeleanu,

Despre cel care a fost Constantin Predeleanu, Gazeta locală “Deșteptarea Ialomiței” din 24 ianuarie 1908, avea să consemneze: „*Marți 22 ianuarie, pe la ora 6 seara, a încetat din viață Costache Predeleanu, cunoscutul pictor de biserici din acest oraș, în vârstă de 72 de ani. În locuința lui în care trăia în mizerie s-a găsit o avere (60.000 lei în hârtie monedă, 10.000 în două bonuri și un săculeț cu fișicuri de aur)... Se crede că averea lui în bani trece de jumătate de milion, căci ar avea și alte sume depuse la consemnații în București...*” Și în final, redactorul gazetei conchidea: “*Vremea nemiloasă, care preface toate, a pus capăt vieții acestui om, care a trăit în pace și în bună armonie cu concetățenii săi, dar care nu s-a folosit nici de viață, nici de averea ce adunase.*”

Prof. dr. Constantin TUDOR

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Lucrarea de față reprezintă prima reeditare, după ediția din anul 1884, a volumului **Noțiuni istorice asupra județului Călărași**, avându-l ca autor pe CONSTANTIN PREDELEANU – **pictor**, așa cum era precizat pe coperta originală a lucrării. Am folosit în demersul nostru exemplarul care există la Biblioteca Academiei României, printre puținele, de altfel, despre a cărui existență avem cunoștință.

Fără să facem o analiză critică pe text, am făcut unele mici îndreptări și corecturi ediției din 1884, care a fost tipărită la Tipografia Curții Regale din București, pentru a face din cartea reeditată o lectură plăcută cititorului de acum. Am adăugat textului inițial *note de subsol* (acolo unde a fost cazul), o *Introducere* în care am făcut câteva considerații legate de carte, de epocă și de autor, precum și un *Glosar* al cuvintelor vechi folosite de autor în textul original.

Autorul foarte probabil că și-a elaborat textul pe care l-a publicat în anul 1884 în perioada în care se trecuse la utilizarea grafiei latine, menținându-se însă unele forme arhaice ale cuvintelor. La rândul lor, tipografiile nu dispuneau de toate semnele grafice utilizate astăzi, motiv pentru care noi am recurs tacit la îndreptarea unor forme arhaice ale cuvintelor – pentru a ușura înțelegerea textului –, dar ne-am ferit de a face astfel de modificări acolo unde textul nu-și pierdea înțelesul.

Întrucât în unele cazuri modul de exprimare al autorului era ambiguu și îngreuna lectura corectă a textului, am procedat chiar la modificarea topicului propoziției sau al frazei, punând subiectul și predicatul în ordinea lor firească.

De asemenea, am corectat tacit greșeli de tipar, precum virgule puse greșit, cuvinte repetate, unele dezacorduri gramaticale, păstrând totuși unele forme lexicale specifice sfârșitului secolului al XIX-lea, dar care nu-l împiedică pe cititor să înțeleagă exact sensul dorit de autor.

Unele cuvinte comune care au apărut în textul original prescurtate au fost întregite în mod tacit. Au rămas prescurtate numai cuvintele care și astăzi se folosesc în această formă. De asemenea, am transcris zilele săptămânii, numele lunilor anului și numele popoarelor cu litera mică, nu cu majusculă, cum se scria în perioada în care a fost publicată lucrarea originală.

În cazul intervențiilor noastre prin notele de la subsol am dorit să-l ajutăm pe cititor să înțeleagă mai bine unele date și fapte istorice prezentate succint sau eronat de autorul textului original. Bineînțeles, respectând Normele academice, am menționat sursele de informare folosite, acolo unde a fost cazul.

Pentru a ilustra cu imagini o parte din afirmațiile autorului, precum și pentru a oferi mostre din textul original, publicăm în *Anexe* câteva fotocopii și facsimile care sperăm să facă și mai plăcut demersul nostru. Tot aici reproducem și consemnările olografe ale lui Constantin Predeleanu publicate în anul 1937 de istoricul Ion C. Filiti în “Gazeta ialomițenilor”.

Cum prin această reeditare se inaugurează un **Proiect cultural** care își propune să readucă în atenția cititorilor de astăzi texte de altădată în care sunt redată fragmente din Istoria meleagurilor călărășene, urăm succes Colecției *Restituiri*, inițiată de Muzeul Dunării de Jos din Călărași.

G L O S A R

Amanet - *Bun care se depune drept garanție în contul unei datorii sau al executării unei lucrări.*

Arnăuț - *Ostaș mercenar (de obicei albanez) din garda domnească din Țările Române.*

Bariș - *Broboadă de lână foarte subțire și ușoară.*

Beilic - *dijmă (în oi).*

Ceacșiri - *Pantaloni turcești foarte largi (șalvari).*

Ceauș - *Șef al unui grup de slujitori.*

Chivot - *Casetă de argint în formă de bisericuță așezată în altar, în care se păstrează sfânta împărtășanie.*

Conțopist - *Persoană care execută lucrări mărunte de birou.*

Coporan - *Haină bărbătească lungă până la pământ purtată de țăranii bogați.*

Cristelniță - *Vasul cu apă în care are loc botezul.*

Discos - *Taler circular de metal pe care se strâng în biserică, de la credincioși, bani pentru nevoile cultului.*

Dorobanți - *Soldați din infanterie.*

Econom - *Persoană însărcinată cu administrarea unei instituții, a averii cuiva, a unui grup de animale.*

Egumen - *Conducător al unei mănăstiri de călugări.*

Emancipare - *A-și câștiga sau a face să-și câștige independența.*

Fermenea - *Scurteică îmblănită cu blană de oaie, purtată de țărani.*

Floace – *Smoc de lână sau de mătase.*

Fotă - *Piesă a costumului popular românesc (bogat ornamentată) purtată de femei, formată dintr-o țesătură dreptunghiulară de lână care se petrece în jurul corpului, ținând locul fustei, sau din două bucăți de stofă acoperind partea din față a corpului (ca un șorț) și pe cea din spate.*

Hartofilax - *Păzitor de hârtii, arhivar, bibliotecar.*

Ilic - *Pieptar țărănesc fără mâneci, cu revere, încheiat în față, confecționat de obicei din postav roșu sau negru ori din dimie albă și împodobit cu găitane.*

Iminei - *Pantofi cu vârful ascuțit, purtați în trecut de țărani.*

Indigen - *Persoană care este originară dintr-o anumită țară sau dintr-un anumit loc.*

Logofăt - *Titlu de mare dregător în ierarhia boierilor români, membru al Sfatului domnesc.*

Maramă - *Fâșie lungă de voal fin, cu care își acoperă capul femeile de la țară când se îmbracă în costum național.*

Moșnean - *Țăran liber, posesor în devălmășie al unei proprietăți de pământ moștenite de la un străbun comun.*

Obiele - *Bucată de pânză sau de postav cu care țărani (uneori și militarii) își înfășoară laba piciorului, în loc de ciorap sau peste ciorap.*

Opinci - *Încălțăminte țărănească făcută dintr-o bucată dreptunghiulară de piele sau de cauciuc, strânsă pe laba piciorului cu ajutorul nojițelor.*

Panduri - Soldați din oastea lui Tudor Vladimirescu.

Patrafir - Obiect din odăjdiiile bisericești, în formă de fâșie lungă de stofă, de mătase etc., pe care sunt brodate motive religioase.

Peștiman - Obiect de îmbrăcăminte femeiască confecționat din stambă sau din alt material ușor, care se înfășoară, în unele locuri la țară, ca o fustă în jurul trupului.

Pitar - Titlu dat boierului însărcinat cu pregătirea și distribuirea pâinii.

Podvezi - Obligații la care erau supuși țăranii dependenți în folosul domniei (mai ales în timp de război), care constau în prestații (transport, cărăușie) sau rechiziții ale animalelor de tracțiune.

Polcovnic - Comandant al unui polc; grad militar corespunzător colonelului.

Postelnic - Titlu dat în Țările Române unui mare boier; membru al sfatului domnesc, care avea în grijă camera de dormit a domnului și organiza audiențele la domn.

Potir - Vas liturgic din care este băut vinul euharistic.

Poturi - Pantaloni largi în partea de sus și strânși pe picior, ornamentați cu găitane, purtați de arnăuți și de haiduci, iar astăzi de țăranii din unele regiuni din sudul țării.

Râmători – Porci.

Sameș - Funcționar administrativ din trecut, îndeplinind funcția de contabil, casier și strângător de biruri pe județ.

Sarica - Manta țărănească lungă și mițoasă pe dinafară, țesută din fire groase de lână, pe care o poartă mai ales ciobanii.

Scurteică - Haină de stofă, de obicei îmblănită, lungă până la (sau până sub) genunchi, purtată mai ales la țară.

Șetrar - Titlu dat boierului care avea în pază corturile unei tabere în timp de război.

Spese - Cheltuieli pe care le suportă cineva.

Staroste - Cărmuitor al unui ținut aflat la marginea țării.

Sudit - Locuitor din Țările Române aflat sub protecția unei puteri străine.

Tamaslâc - Totalitatea vitelor care aparțineau unui proprietar, unei gospodării; cireadă de vite.

Tivilichie - Pieptar confecționat din piele cu blana în interior, împodobit cu cusături, purtat de femeile de la țară.

Vătaf - Supraveghetor al slugilor de la curtea unui boier sau de la o mănăstire.

Vel armaș - Mare dregător domnesc cu sarcini administrative și judiciare (paza temnițelor, îndeplinirea execuțiilor etc.).

Vel spătar – Mare dregător la Curtea domnească care purta la ceremonii sabia și buzduganul domnului, iar mai târziu avea comanda cavaleriei.

Vistier - Titlu dat marelui dregător care avea în grijă tezaurul țării, repartizarea și încasarea dărilor.

Vornic - Mare dregător din sfatul domnesc; Reprezentant al domniei în orașe, cu atribuții judecătorești.

NOTIUNI ISTORICE
ASUPRA
JUDETULUI IALOMIȚA

DE
CONSTANTIN PREDELEANU
PICTOR.

BUCURESCI

—
TIPOGRAFIA CURȚEI REGALE, PROPRIETARI F. GÖBL FII
12, PASSAGIUL ROMÂN, 12
1884.

Județul Ialomița a devenit cunoscut în Istoria Țării, mai înainte de anul 1382, când viteazul Mircea Basarab, domnul Țării Românești, repurtă strălucita victorie de la Rovine (astăzi Reviga), din județul și plasa Ialomița. Atunci Mircea bătu pe Baiazid și-l făcu să fugă, luând drumul Dârstorului (Silistra), trecând Dunărea prin dreptul satului Strâmbu, care era situat cam vis a vis de Silistra, într-o insulă a Dunării, sat compus din peste 300 de familii. ¹

În anul 1453, Vladu al lui V. Țepeș, după cum arată cronicile Țării, a repurtat o bătălie între comunele Andrășești și satul Perieți, și după o bătălie cumplită, turcii fiind curățiți, acel loc s-a numit Perieți (adică îi perie bine pe turci!). ²

Comuna Slobozia era un loc de asemenea renumit al județului Ialomița, căci în timp de război aici se concentrau oștile. Oștirea județeană (numită roșiori) adunându-se în acest loc, dânsul se numea locul de chemarea oștirilor, iar în timp de pace se numea slobozenia oștirilor. Prin urmare, acest loc era cel mai renumit al județului Ialomița, atât în timp de război, cât și în timp de pace

---

¹ Autorul este în eroare totală atât în ceea ce privește data și localizarea luptei de la Rovine, cât și referitor la momentul atestării documentare a fostului județ Ialomița. Astfel se știe astăzi că bătălia de la Rovine a avut loc în primăvara anului 1395, iar locul desfășurării se pare că s-a aflat prin preajma Craiovei. Este adevărat că în epocă a existat și ipoteza Rovine - Reviga, dar care nu a rezistat în urma mărturiilor documentare de mai târziu. În ceea ce privește atestarea documentară a județului Ialomița, aceasta datează din anul 1470, când se precizează că județul era condus de un pârcălab care-și avea reședința la Orașul de Floci. Aceeași eroare o înregistrăm și în cazul anilor de domnie ai lui Mircea cel Bătrân, care se știe că s-a urcat pe tronul Țării Românești în anul 1386!

² Și aici Constantin Predeleanu este în eroare. În primul rând nu știm la ce domnitor face referire, pentru că în 1453 pe tronul Munteniei se afla Vladislav al II-lea, iar în al doilea rând satul Perieți este atestat documentar mult mai târziu, la 10 noiembrie 1588.

(aceasta ne-o arată istoricul Șincai ca extras din Istoria lui C. Bălăcianu).³

Tot în acest loc, domnitorul Țării și vrednicul de memorie Matei Basarab, care știut este că a făcut, între alte fapte mari și vrednice de eternă memorie, mai multe mănăstiri și biserici în timp de pace, între acestea și pe cea de la comuna Slobozia, în locul numit Cuiburile. La această idee a fost îndemnat, se zice, și de postelnicul Enache Caragea, care era unul din boierii săi și care văzând că biserica mică construită de el mai înainte se închise, sfătui pe Matei Basarab a face alta în locul ei. Și atunci Matei Basarab îl însărcină a construi din nou, tot pe acest loc, o biserică cât se poate de frumoasă, care în doi ani de zile fu terminată, prin râvna și activitatea postelnicului Enache Caragea.⁴

Această biserică fu sfințită cu mare solemnitate, fiind de față atât patriarhul Macarie și cu diaconul său Paul de Alep, cât și mitropolitul Țării, Ștefan al Ungro-Vlahiei. Matei Basarab, având ca patroni ai oștirilor pe Sfinții Mihail și Gavril, după victoriile raportate contra lui Radu Leon și Vasile Lupu, a închinat-o patronilor Mihail și Gavril. Mănăstirea Slobozia se sfinți în ziua de 8 noiembrie cu mare solemnitate, cum se arată mai sus, fiind un

---

³ Atestată documentar în anul 1594 sub numele de Vaideei, localitatea Slobozia va adopta numele de astăzi în urma Hrisovului domnitorului Radu Mihnea din martie 1616, în baza căruia aici se creaa o „slobozie”, adică o așezare scutită de dări pe o perioadă de cel puțin trei ani. Întrucât domnitorul îi întărise postelnicului Ianache Caragea dreptul de a ridica un sat slobod, localitatea s-a numit o vreme ***Slobozia lui Ianache***.

⁴ Despre existența Mănăstirii de la Slobozia lui Ianache avem un document din martie 1615, care vorbește despre „popa Ștefan de la Sfânta Mănăstire ot Slobozia lui Ianache”(vezi: Marcel-Mihai Neacșu și Adrian Lucian Scărlătescu, ***IAZU-File de cronică***, AMA AEDITING, București, 2017, p. 29). Mai târziu, în anul 1634 însuși domnitorul Matei Basarab va ridica aici o nouă mănăstire pe locul celei din 1615, pe care o va dota cu ziduri masive de apărare, ziduri care l-au impresionat și pe Paul de Alep, care vizita mănăstirea în anul 1658 la întoarcerea sa din Moldova, unde îl însoțise pe mitropolitul Macarie (***Ibidem***)

număr de 500 de preoți, cu diaconi cu tot, și se zice că pe timpul când ieșea cu darurile, Matei Basarab și cu Doamna Sa Elena, împreună cu numeroasa sa suită, au stat aplecați la pământ. Între boierii prezenți putem cita pe vornicul Socol Cornățeanu, Dicu vel spătar, Stroe Țucală, vel armaș și Radu Spătaru. De aici s-a dat și comunei numele Slobozia lui Enache, iar mănăstirea fu dotată cu mai multe moșii pentru întreținerea ei.⁵

Nu, frați cititori, povestea să nu vi se pară lungă, căci pe atunci a face o biserică sau o mănăstire era ca și cum ai ridica un Muzeu național de arte, sub toate raporturile: arhitectură, pictură, sculptură, desen, cusătură, țesătură,. Toată civilizațiunea epocii era reprezentată aci, loc de conservare și umbrire.

Năvălirile dușmane făceau viața nesigură și puneau averea în pericol. Structura caselor, a palatelor boierești și a celor domnești nu era respectată și dacă erau niște clădiri care se considerau cătuși de puțin păzite, acestea erau bisericile și de aceea numai acolo domnitorii, doamnele, boierii, jupânesele, căpitanii și moșnenii depuneau și dăruiau tot ce aveau mai scump și mai frumos, mai sacru, ca un prinos pe altarul lui Dumnezeu și al Patriei. Acel ce se îndoiește să meargă la Muzeul Național din București, Secțiunea eclesiastică, și acolo va vedea o rămășiță, deși slabă, dar totuși o

---

⁵ Constantin Predeleanu face o altă eroare. La sfințirea mănăstirii, care foarte probabil a avut loc în anul 1634, domnitorul Matei Basarab a fost însoțit de mitropolitul Chiril al Constantinopolului și nu de Macarie, care a vizitat-o, împreună cu Paul de Alep, mult mai târziu, în anul 1658. Matei Basarab a întărit și dăruit numeroase moșii și sate „sfintei, dumnezeestii mănăstiri a domniei mele de la Slobozia, ce se chiamă Vaideci, unde este hramul sfinților arhistrategi Mihail și Gavriil și alții fără de trup, lângă satul Slavica, pe apa Ialomiței, care este zidită și ridicată din temelie de domnia mea.”(vezi: Ștefan Grigorescu, *Mănăstirea Sfinții Voievozi din Slobozia*, pe www.ionelperlea.wordpress.com)

rămășiță a bogățiilor, a artei cu care bătrânii noștri știau a înzestra o biserică când o făceau.

Vrednicul de credință, logofătul Matache Cosâmbescu, român din satul Cosâmbești, jumătate oră numai de la Slobozia, ne arată că în anul 1832 ruinându-se cu totul mănăstirea Slobozia, din locul zis mai sus Cuiburile, ar fi văzut chiar singur, cu ochii săi, o Piatră mare monumentală, cu data de 1642, și care suna astfel: “Acestei Sfinte și Dumnezeiești biserici (mai mult în limbajul slavon din acele timpuri), i se dăruiește, pe lângă alte moșii, o parte din moșia Berlești, cu tot ce se găsește pe ea, moșia Bucu, moșia Iazu și moșia Gaița, și totdeodată i se dăruiește și un sfânt Potir, o cristelniță săpată în relief care purta inscripțiunea: *Eu Matei Basarabu Voievod și Elena Doamna* și un patrafir cusut chiar de mâna Domniței Elena, scris în sârmă, pentru pomenirea sufletelor noastre.” Iar mai jos, suna astfel: “Eu postelnicul Enache Caragea, din milostiva voie a bunului și creștinului meu stăpân, Voievodul Mare al Ungro-Vlahiei, am fos numit hartofilax al acestei mănăstiri, dăruind și împodobind și de la mine această Sfântă și Dumnezeiască biserică, unde se prăznuiește hramul mai marilor voievozi Mihail și Gavril, am dat o bucată de moșie din locul ce se zice Motâlva și Ciulnița, pentru mângâierea părinților, care totdeauna stau rugători către milostivul Dumnezeu pentru păcatele noastre.” Acestea ni le-a arătat, cum am menționat mai sus, mult regretatul Cosâmbescu, care a murit în anul 1875. Tot Cosâmbescu ne-a arătat că această piatră ar fi văzut-o în anii 1836-1837, când călugărul Gavrilă, egumen, a construit o altă biserică nouă lângă râul Ialomița și pe care a terminat-o în anul 1840, care piatră i-a servit ca pardoseală. Acestea toate se puteau face numai de ignoranți, ca călugărul

Gavrilă, care disprețuia tot ce era românesc, căci astăzi nici urmele nu se mai văd.⁶

Tot Cosâmbescu ne mai arată că în anul 1818, pe timpul lui Caragea, pe când acest călugăr Gavrilă venise egumen pentru prima oară, a transformat și patrafirul cusut de Domnița Elena într-un fel de orar diaconesc, iar potirul și cristelnița în inventarul făcut în 1862 nu s-au găsit și nici un alt odor în această mănăstire atât de avută. Se vede, după cum ne arată un alt om de credință - pe care îl persecuta călăgăru, numit dascălul Stanciu și mai pe urmă preotul Stanciu, care în anul 1851 a fugit la Ploești, urgisit de călugăr -, spunându-ne că acele sfinte odoare s-ar fi trimis chiar de călugărul Gavril la Mănăstirea de la Sfântul Munte, numită Dohiar, la care mănăstirea fusese închinată de domniile fanarioți.

Matache Cosâmbescu, relativ la originea numelui comunei *Cosâmbești*, ne mai arată că în 1806, după spusele tatălui său, era un turc care se numea Ali-Bei și avea cinci fete numite Cazâm, de unde s-a făcut Cosâmbești, prin adăugirea vorbei beș, care înseamnă cinci. Că de asemenea drumul din apropierea locului a luat denumirea tot de la Ali-Bei, cunoscut sub numele de Drumul Alili.

Județul Ialomița avea drept limite până la 1818, spre nord județele Săcuieni și Prahova, spre răsărit se învecina cu județele

---

⁶ Interesante inscripțiile la care face referire Constantin Predeleanu. Din păcate astăzi în incinta Mănăstirii Slobozia se mai păstrează puține consemnări scrise. Pisania de deasupra ușii de la intrarea în pronaos sună astfel: *Biserica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril/ pe care mai întâi a zidit-o Matei Voievod pe Slobozia postelnicului Ienache/ Caragea în anul 1634. Dar căzând de cutremur cum se vede acum, cu/ podoabă și măreție, arhimandritul și egumenul ei Gavriil din Smirna a înălțat-o/ din temelie, domnind Gheorghe Dimitrie Bibescu, păstorind Neofit/ mitropolitul, în anul 1842.* (vezi: Ștefan Grigorescu, *Inscripțiile Sloboziei*, în *Monografia municipiului Slobozia*, Ed. Helis, Slobozia 2020, p. 355)

Buzău și Râmnic, spre miază-zi cu Dunărea și Raiua Brăila, iar spre apus cu județul Ilfov. Acest județ și-a luat denumirea de la râul Ialomița, care în antichitate purta numele de Galbenul și care curge prin centrul său, izvorând din Munții Carpați, din sus de Petroșița, lângă Schitu Peștera, și vărsându-se în Dunăre la satul numit Gura Ialomiței.⁷

Ca oraș vechi de reședință a fost orașul numit Orașul de Floci sau Floace, situat odinioară între satul Piuă Pietrei și Gura Ialomiței, precum ne arată și Șincai (Istoria lui Bălăceanu și Cronologia Țării). Acest oraș își avea numele de la exportul ce făcea cu floacele, sau lâna oilor, cu orașul din față, situat peste Dunăre, numit Ziridava sau Hârșova de astăzi, din Moesia (Dobrogea de astăzi), cum mărturisește Laurian.⁸

Orașul de Floci era fondat încă de la anul 1395, în locul unde până la această dată fusese vechea Cetate romană numită Ramidava, după cum mărturisește vrednicul de credință, răposatul Dinu Pălămidă, locuitor în comuna Luciu din apropiere, spunând că a citit inscripțiunea unei pietre, aflate prin oarecari ruine din această cetate, care suna astfel: *Ramidava Poena Magna sau Mega*, după

---

⁷ În Dicționarul lui Dimitrie Frunzescu de la 1872 se menționa că fostul județ Ialomița era cel mai mare din România din punct de vedere al suprafeței, având 1.607.202 pogoane (peste 800.000 de hectare!), precizând: “Acest județ este cel mai de șes și mai producător în grâu și porumb; asemenea are bălți însemnate și mari, care dau pește mult, pentru care și marca lui este un pește deasupra unui snop de grâu.”(vezi: Dimitrie Frunzescu, *Dicționarul topografic și statistic al României*, București, 1872, p. 238).

⁸ Localizarea cetății dacice Ziridava la Hârșova, una din cele aproape 25 de localizări posibile, s-a făcut pornind de la faptul că în traducere numele respectiv ar însemna “Orașul de pe apă”. O altă localizare a cetății a fost și cea de la Zigalia (Jegălia din actualul județ Călărași). Analize recente amplasează cetatea în județul Hunedoara, în apropiere de Germisara, o altă cetate dacică vestită.(vezi Sorin Forțiu, *ZIRIDAVA în context ptolemeic*, Brăila 2012, p. 23)

cât a putut fi descifrat de răposatul Pălămidă, mort încă din anul 1853. Despre aceasta mai mărturisește și istoricul Șincai.⁹

Acest oraș sau reședință a județului a fost în floarea lui pe la anul 1590, după tradiții locale, căci făcea comerț mare cu toată Moesia (Dobrogea și Bulgaria) și avea o populație mare și 38 de biserici!¹⁰

De aci Mihai Viteazul, la anul 1593, bătu Hârșova, prin banul Mihalcea, pe care o luă în trei zile cu asalt, trecând oștirea pe ghiață, în luna lui ianuarie, 16.¹¹

Dar ca tot ce se trece în lumea asta și acest oraș căzu în dizgrația secolelor, căci Țara Românească după anul 1644, cu dese schimbări ale domnitorilor săi și intrigile din năuntru lăsă pe turci a fi triumfători și dâșii, ocupând Brăila cu putere, împreună cu alte orașe ale Țării Românești, acest oraș fiind învecinat cu Raiaua Brăilei, și mai cu seamă că servea ca o fortăreață de unde se raportau victorii contra turcilor, fu nimicită de aceștia și chiar distrusă cu desăvârșire, cunoscând că acest oraș servea ca un punct de apărare nu numai pentru județul Ialomița, ci pentru orice invazii în țară.

---

⁹ Este interesant ce afirmă Constantin Predeleanu, referitor la faptul că pe locul așezării medievale a Orașului de Floci s-ar fi aflat cetatea dacică Ramidava, amintită de geograful Ptolemeu. Oricum istoricii și geografii români nu s-au pus nici astăzi de acord cu localizarea cetății Ramidava, cele mai plauzibile ipoteze fiind cele care susțin că Ramidava ar fi fost la Drajna de sus(Prahova) sau Rupea(Brașov).

¹⁰ Numărul de 38 de biserici este exagerat. Cert este că arheologii au identificat 3 biserici pe teritoriul fostei așezări medievale Orașul de Floci, dintr-una păstrându-se un fragment de zid până astăzi.

¹¹ Sigur aici este o greșeală tipografică. Bătălia de la Hârșova a avut loc la începutul lunii ianuarie 1595 și nu 1593, după ce turcii intraseră în orașul de Floci, pe care-l trecuseră prin foc și sabie. De altfel Mihai Viteazul a fost numit domnitor al Țării Românești în septembrie 1593!

Bieții orășeni cu încetul au fost astfel forțați să părăsească orașul și să se retragă în diferite sate din județ și alte părți ale țării purtând, cu toate acestea, numele de orășeni, precum: Toma Orășanu, Dinu Orășanu, Nicolae Orășanu și alții.

Până la anul 1679, sub domnia lui Șerban-Vodă Cantacuzino, acest oraș încă abia se mai ținea, cu un fel de administrație și reședință a județului. Iar de la 1682-1714, cu începerea erei domnilor fanarioți, rămase numai ruinele acestui oraș. Aceasta se dovedește de o piatră cu inscripție, care se păstrează și astăzi în Biserica din satul Piua Pietrii.

Întâiul domn fnariot, Nicolae Mavrocordat, la anul 1716 a fost silit să mute reședința județului în târgulețul Urziceni.

În Orașul de Floci însă se văzură până la anul 1849 ruinele a două biserici, care, dacă s-ar fi luat măsuri de conservare, s-ar fi văzut și până astăzi. Dar ca toate monumentele românești, și din cauza vitregei administrații centrale, rămase și acestea uitate, pierzându-se cu totul prin întrebuițarea cărămizilor de către locuitori la facerea de sobe și alte cămine ale lor.¹²

---

¹² Reluând cercetările arheologice începute prin 1976, dar abandonate după 1990, Muzeul județean Ialomița a inaugurat, pe 29 octombrie 2009, **Baza de Cercetare și Expunere Muzeală Orașul de Floci**. După cum se menționează în pagina de prezentare a acestui obiectiv muzeal, „în incinta bazei poate fi vizitată o deosebită expoziție de sit. În cadrul acesteia ne sunt oferite informații cu privire la prima atestare documentară a Orașului (1431), în timpul domniei voievodului Dan al II-lea, împreună cu planuri și imagini ale construcțiilor medievale puse în evidență de cercetarea arheologică: locuințe, biserici, ateliere etc. Obiectele din vitrinele expoziționale - fragmente de vase, cahle, unelte finite sau în curs de prelucrare etc. - ilustrează principalele activități desfășurate de comunitatea umană de la Orașul de Floci: pescuitul, oieritul, negoțul, meșteșugurile, agricultura. Pentru a-și face o imagine cât mai completă asupra așezării, la finalul expoziției, vizitatorului i se oferă șansa de a arunca o privire de ansamblu vizionând macheta orașului dispărut.”

Dintre orășenii care se retrăseseră prin diferite localități, după cum arătarăm mai sus, se stabiliră mare parte dintr-ânșii și în satul **Berlești**, care pe acele timpuri se găsea în plasa Bălți, lângă râul Ialomița, pe ambele maluri, unde se găsesc astăzi cătunele Sărățeni și Dimieni, iar în vatra satului este crescută astăzi o pădure, în care până deună-zii s-a păstrat și o biserică mică. Acest sat era compus din 850 de familiii, care încă s-a ținut până în anul 1831 în toată puterea lui. Aci se găseau familiile cele mai renumite care se retrăseseră din Orașul de Floci, precum vistierul Dinu Orășanu, Ioan Orășanu, Nicu Orășanu și Mihai Orășanu. Dintre aceștia descinde și Nae Orășanu, zis Nichipercea.¹³

Dintre aceștia se deosebea boierul căpitan Stan Berlescu, care era mare proprietar. Boierul Stan Berlescu avea patru fete, cea mai mare numită Lița, a doua Eufrosina, a treia Mândica și a patra Zinca. Dintre acestea trăiește încă Eufrosina, căsătorită cu Dinu Orășanu, încetat din viață în 1848 și ginerele căpitanului Stan Berlescu, căsătorit cu fiica sa Zinca, anume Enache Demetriade.

Eufrosina Dinu Orășanu ne-a dat mai multe informații: astfel ne spune că cu evenimentele anilor 1819 și 1821 fugise la Brașov

---

¹³ Satul Berlești de pe Ialomița este atestat documentar pe la începutul secolului al XVII-lea, devenind treptat, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, când începe să decadă, una din cele mai populate sate din fostul județ Ialomița. Fără să menționeze izvoarele documentare, Predeleanu spune că satul avea 850 de familii! Cifra mi se pare exagerată, deși în *Marele Dicționar Geografic al României* se menționează, referitor la aceeași localitate: “Acest sat avea 800 familii, pe la 1830, și se zice că în urma unei ciume, satul s-a pustiit și locuitorii rămași s-au împrăștiat printr-alte sate, purtând până acum numirea de Berlesteni.”(vezi: *Marele Dicționar Geografic al României, vol. I*, București, 1898, p. 887.). Când satul începuse a se destrăma, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, inventariază la Berlești doar 32 familii și 5 feciori de muncă. Acum moșia satului era stăpânită de-a valma de către căpitanul de lefegii Stan Pisculescu, polcovnicul Constantin Orășanu, m-reă Sărindar și m-reă Slobozia lui Ianache.(vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Ed. Helios, Craiova, 1999, p. 189.)

tatăl său cu mai multe familii renumite din Berlești. După ce se restabili liniștea în țară, după Revoluția lui Tudor Vladimirescu, când voia a se întoarce în țară, întâlni la Predeal pe dascălul Ioan Predeleanu Șincai, om cu științe de matematici, care se cobora din familia lipsitului de noroc, istoricul transilvănean Gheorghe Șincai, unchi fiindu-i.

Căpitanul Stan Berlescu fiind român adevărat și având multă dorință de învățatură de carte românească și care dorea să dea învățatură copiilor săi, îl luă cu sine pe dascălul Predeleanu și îl aduse în satul Berlești, unde în anul 1824 făcu o mică școală, învățând atât pe fiii și fiicele boierului Berlescu, cât și alți fii din comună și ai altor boiernași vecini și postelnici, între care se pot cita fiicele postelnicului Gheorghe, fiul său cel mare, anume Ioan, mai târziu numit protopopol Ioan Călărășeanul, Zinca Burice și Dinu Cucută, Vlădilă Bârlogea, logofătul Dumitrache, zis de la Ograda, fetele boierului Mora și Dumitrăchiță Păcleanu. Aceștia aveau aproape aceeași etate ca dascălul Ioan Predeleanu.¹⁴

Între aceștia a mai fost și preotul Nedelcu, care prin silințele sale a încurajat mai mult școala, având și pe fiica sa Sultana la învățatură în acea școală, mama călărășeanului de azi Iorgu I. Periețeanu.

După cum ne-a informat Iane Papadopol, ginerele lui Mora, contemporan cu boierul Berlescu, în anul 1831 proprietar la Dimieni era Ianache Demetriade, socrul lui Iancu Nenișor, și acesta socrul doctorului Sergiu și al lui C. Chiriacescu. Ianache Demetriade, unul din proprietarii din Ialomița, ginerele căpitanului Stan Berlescu

---

¹⁴ Despre Școala de la Berlești, vorbește și Gheorghe Pârnuță, un bun cunoscător al începuturilor învățământului modern din România.(vezi: Prof. dr. Gh. Pârnuță, *Istoria învățământului din județul Ialomița, vol. I(1300-1918)*, Slobozia, 1977, p. 92-94).

Cuțo-Vlahu și Papadopol Albanezu, au venit în țară în timpul lui Ipsilante. Între fiii lui Ianache Dumitrescu, avem pe locotenent colonel G. Demetrescu de la Regimentul 23 dorobanți din Ialomița (1884).

Satul Berlești de la 1831, din timpul epidemiei holerice care seceră multă lume, începuse să se risipească. Astfel, căpitanul Stan Berlescu, după ce îi muri soția, se duse și se călugări la Mănăstirea Ciolanu, din Buzău. Celelalte familii mai distinse de acolo, între care preotul Nedelcu cu familia sa, fiind persecutate și de călugărul Gavrilă Slobozeanu, se împrăștiară pe alocuri. Postelnicul Gheorghe, cu Buriceștii, fondară satul numit astăzi Frățilești (Bădeni), Ipăteștii asemenea fondară satul Ghizdăvești, precum și logofătul Nițu Pisculescu formă comuna Pisculești, pe care mai târziu Marcu Grecu o numi Mărculești, azi proprietatea d-lui I. Cruceanu Stănculeanu.¹⁵

Stănică Berlescu s-a mutat cu familia devale, sub malul Ialomiței, formând cu Ioan Pârlogea și cu alții comuna Sudiți și satul Gura Văii, care erau proprietatea mănăstirii Slobozia. După spusele lui Sandu Mănoiu, locuitor de aici, comuna Sudiți se numește de la zicerea *Suditu*, fiindcă aici se stabiliră supuși transilvăneni.¹⁶

---

¹⁵ Este posibil ca unii locuitori din Berlești să se fi instalat la Frățilești și Pisculești, dar nu ei au fost întemeietorii acestor sate, a căror atestare documentară este mult mai timpurie: Frățilești - 15 ianuarie 1467; Pisculești - 10 octombrie 1564. (vezi: Ștefan Grigorescu, *Așezări și monumente ialomițene. Ghid istoric*, Ed. Helis, Solobozia, 2006, p. 138 și 196).

¹⁶ În Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831 satul Sudiți apare sub denumirea *Ungurenii din Valea Berleștilor*, amplasat pe moșia Mănăstirii Slobozia, cu 38 de familii și 3 feciori de muncă. (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *op. cit.*, p. 189).

Partea însă cea mai mare din locuitori de clasă de mai jos din Berlești se stabiliră pe moșia lui Ioan Costache Roset și formară târgul azi zis Roseți.¹⁷

După cum am zis, reședința județului Ialomița se mută de la Orașul de Floci la târgulețul Urziceni pe la anul 1716, sub întâiul domn fanariot Nicolae Mavrocordat, adică după încetarea domniei lui Ștefan Vodă Cntacuzino. Aci a stat reședința județului până pe la sfârșitul anului 1832, când în primăvara anului 1833, cum mărturisește logofătul Mincu Mulge-Oaie din Călărași și Ioan Stan din târgulețul Urziceni, ambii funcționari împlinitori de bani publici cu numele de staroste, s-a mutat la târgulețul zis Lichirești (Călărașii Noi). În această epocă se făcu și Regulamentul Organic(1833).¹⁸

Aproape însă de Lichirești, spre apus, se află încă din timpurile vechi, de prin timpurile domnului Mircea Basarab, satul numit Călărașii Vechi, situat pe malul Ezerului, pe la locul numit astăzi Cornoaica și Vadu Cailor – având în drept, peste Dunăre, cetatea Durostorum (Silistra). Acest sat își trăgea numele de la faptul că era un punct din care se trimitea curierii, numiți *Călărași*, la

---

¹⁷ În Monografia comunei Roseți, publicată în volumul *Județul Ialomița în monografii de comune din 1915*, publicat în anul 2022 la Editura Editgraph din Buzău de către preoții Adrian Lucian Scărlătescu și Aurel Berbec, sunt nominalizați următorii locuitori din Berlești care s-au stabilit în Roseți la anul 1841: Coman Stan, Gherghe Mustăța, Simion Secăreanu, Eanache Berleșteanu, Toma Stan, Dinu Berleșteanu.

¹⁸ Deși cu o formulare puțin alambicată, Constantin Predeleanu afirmă, pe bună dreptate, că mutarea la Călărași a capitalei județului Ialomița s-a efectuat în primăvara anului 1833. Data exactă avea să fie clarificată de Pompei Samarian, care publica în ziarul “Pământul” din 25 marie 1933, Ofisul cu nr. 73, din 14 aprilie 1833, al lui Pavel Kiselef prin care cerea Sfatului Administrativ al Țării Românești să mute reședința județului Ialomița de la Urziceni la Călărași. (vezi documentul respectiv la: Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *Călărașii în documente și izvoare istorice, vol. I(1541-1918)*, Ed. Agora, Călărași, 2023, p. 61).

Constantinopol, cu diferite porunci. Tot în acest punct, după cum ne-a istorisit Petrache Popicu (căpitan de călărași), era un fel de miliție călăreață pentru paza graniței, de la care se crede că acest târg și-a luat numele de Călărași. Această miliție era formată din oameni locali, care serveau cu spesele lor, însă cu domnia fanarioților căzu și această miliție călăreață. Însă în anul 1829, odată cu bătălia dintre ruși și turci la Silistra, fiind siliți de greutatea ce îi apăsa, de beilicuri, cât și de epidemia holerei, se împrăștiară și se retraseră, parte sub coastă, în apropiere de locul unde astăzi este satul numit Călărașii Vechi.¹⁹

Descendenții familiilor vechilor călărași, în timpul lui Tudor Vladimirescu au servit ca ostași și apărători ai Țării, numiți dorobanți și panduri, apărând căminele părintești cu multă vitejie de arnăuții lui Ipsilante și de turcii din Silistra, dând piept cu inamicii Țării prin aceste locuri. Despre aceasta mărturisește ceaușu Neagu Asan și astăzi în viață, om de peste 80 de ani, ceaușu Ioniță Scăunașu - care în anul 1853 s-a dus la mănăstirea Căldărușani și s-

---

¹⁹ Prin formulările din acest paragraf Constantin Predeleanu se dovedește a fi puțin confuz atunci când abordează problema așezărilor Călărașii Vechi și Călărașii Noi, problemă clarificată mai târziu de Pompei Samarian în cartea sa *Istoria orașului Călărași de la origine până la anul 1852*, publicată în anul 1931. Pe scurt, trebuie reținut că în zona centrală a orașului de azi a existat o așezare rurală amintită sub numele de Lichirești în timpul Legăturii lui Mihai Viteazul. În jurul anului 1700 voievodul Constantin Brâncoveanu a înființat aici o căpitanie de margine și un detașament de călărași ștafetari care erau însărcinați cu transportul corespondenței domnești. După finalizarea serviciului către domnie, la mulți din acești călărași ștaftari li s-a permis să se stabilească în apropiere de Lichirești, pe malul lacului Ezer, la punctul numit Cornoaica sau Vadu Cailor. Din cauza luptelor purtate în zonă în perioada Războiului ruso-turc din anii 1806-1812, călărașii de pe malul Ezerului au părăsit micuța lor așezare și unii s-au așezat în fostul Lichirești, căruia îi împrumută numele, iar alții s-au așezat sub coastă, în apropiere, unde au înființat satul Călărașii Vechi, adică al vechilor călărași ștafetari, localitate despre care avem primele informații în Harta rusească din 1828.

a călugărit -, și fiul acestuia, anume Ioniță. De asemenea, ceaușu Ene, care a fost unul dintre cei mai distinși și bravi apărători din acele timpuri. Acesta a avut ca fii pe bărbații demni de toată cinstea, Dumitru, Iordan și Stancu, și o fiică măritată în București după Vasile Pescaru.²⁰

Numit și vornic, Dumitru Ene, care mai târziu și-a luat și numele Maican, deși din popor, a fost un om vrednic de respect. Dânsu a ținut un timp îndelungat cu arendă moșia Călărașii Vechi și a contribuit mult la fondarea satului Călărașii Vechi și întemeierea lui. Mai târziu însă când orașul de astăzi Călărașii Noi (Lichireștii de atunci) se formă, Dumitru Ene, cu toți frații și familia, s-a mutat aici, ajutând cu bani la răscumpărarea și emanciparea orașului, împreună cu alți bărbați de asemenea idei și simțăminte.

Dumitru Ene Maican, părintele coloneilor de astăzi Dumitru și Nicolae Maican, care fac mare onoare atât țării cât și locului nașterii lor, Călărașii Vechi, a știut să dea educație copiilor săi după îndemnul mult regretatului Nicolae Ipătescu, care a luat parte la Revoluția din 1848, împreună cu fratele său Grigore Ipătescu, fost sameș, și tatăl lui Grigoriță, generalul de astăzi. Acest Nicolae Ipătescu se găsea pe acele timpuri ca arendaș al pădurilor de pe șenalul Dunării.

Călărașii Noi (Lichirești) de azi, unde s-a mutat reședința județului din Urziceni, era situat unde se găsește astăzi, numindu-se Lichirești de la trei frați Lichirești și familia lor, care se găseau stabiliți ca cârciumari pe la anul 1768, pe movila unde astăzi se află Comisariatul Pieții Carol I. Aceștia cu familia lor și alți indigeni formară cătunul zis Lichirești, iar pe la anul 1793 în locul acelei cârciumi se formă o bisericuță de familia Lichireștilor, care până la

---

²⁰ Despre evenimentele din 1821 din zona Călărași vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 54-56.

anul 1806 încă a existat, jefuindu-se și ruinându-se în timpul lui Ipsilante. Aceasta ni s-a spus tot de locuitorul bătrân Mincu Ioan Mulge-Oaie.²¹

După Pacea de la Adrianopole, adică în 1829 și 1830, știut este că Rusia ținea amanet tot teritoriul de pe litoralul Dunării, pentru spesele de război cu Durostorul. În acest timp se mutară în aceste locuri mai multe familii române și bulgare de prin Silistra și împrejurimi, între care este mitropolitul Anchmias, român din Dacia lui Aurelian, om cu mari calități, care se mută din cauză că era rusofil și neprivit bine de turci, împreună și cu anagnostul său Petre Manosiu, preotul Petre de mai târziu. Dintre bulgarii cei mai distinși amintesc pe ciorbagiul Hagi Tănascu din Silistra, împreună cu ginerele său Anghel Ivanovici și cu familia sa, care veni aici în anul 1836. Acesta era cavaler decorat de Împăratul Rusiei, fiind aderent

---

²¹ Ipoteza că vechea denumire de Lichirești a orașului Călărași ar fi putut proveni de la numele unor persoane fizice a susținut-o și Nicolae Iorga, care vorbea de un Glicherie. Nouă ni se pare mult mai plauzibilă ipoteza lui Pompei Samarian care susține că numele de Lichirești provine de la hramul primei biserici a așezării, biserică care exista la 1630 și avea hramul Sf. Nicolae al Mirei Lichiei. Cârciuma și apoi biserica de care vorbește Constantin Predeleanu în acest paragraf se aflau pe locul pe care astăzi este Palatul Prefecturii și Grădina Palatului. Este foarte probabil că aici să fi existat un loc de înhumare cu o mică bisericuță. Pe un plan vechi al localității apare aici inscripționat semnul pentru o biserică iar în acest perimetru au fost găsite multe oseminte umane în urma unor descoperiri întâmplătoare, începând din anii interbelici. Mai mult, în *Catagrafia bisericilor și preoților din județul Ialomița, la anul 1810* se menționează că vechea biserică cu hramul Adormirea Maicii Domnului (cel de al doilea hram al Bisericii Sf. Nicolae din Centru), a fost arsă de turci și alta nu există. Deci este foarte probabil ca localnicii să-și fi făcut o bisericuță din lemn pe movila numită mai târziu Piața Carol I care să fi fost folosită până la reclădirea în anul 1836 a Bisericii-catedrală de către polcovnicul Grigore Poenaru. (Catagrafia din anul 1810 la care am făcut referire a fost publicată în anul 2018 de către preoții Dorinel Necșulescu și Adrian Lucian Scărlătescu.).

al Rusiei. Dintre românii veniți se ilustrează Stan Trifu, cu fiul său Petrică și femeia sa Deaca.²²

Tot în acest timp veniră mai multe familii bulgărești, cu căpetenia lor Cecu, și formară satul de azi numit Ceacu. De asemenea Vasile zis Abagiu, cu fiul său Ivanciu, venind în Călărași, după puțin timp muri, lăsând pe fiul său Ivanciu sub tutela armeanului Agop-Bei, care îi administră și averea până când Ivanciu deveni major. Tot atunci se mută doi tineri, Enciu și Stoian, fiii negustorului Mungi Stoian din Silistra.

Hagi Tănascu, împreună cu ginerele său, luă cu arendă, între alte moșii, și moșia Stelnica. Dintre fiii acestuia, anume Hagi Gheorghe, Uța, Hagi Mitana, Hagi Ivanca, sunt născuți în Silistra, iar cei din urmă fii, anume Leanca, Marghioala, sunt născute în Călărași.

Tot în acest timp, românul Stan Trifu Morarul căsători pe fiul său Petrică cu Hagi Mitana, fiica lui Hagi Tănascu. Acest Petrică Stănescu contribui mult la fondarea orașului, fiind unul din bărbații cei mai distinși din acele timpuri, cu tărie de caracter, dispunând și de o bună avere materială.²³

---

²² Despre mitropolitul Anghimias menționat de autor nu am găsit informații, ceea ce mă face să cred că este o eroare, cel puțin în ceea ce privește numele. Dintre cei veniți din Silistra la Călărași în 1836 atât Hagi Tănase Țoncovici, cât și Petre Stănescu, fiul lui Stan Trifu Moraru, se vor integra repede în noua societate a Călărașului, care se diversifică rapid după instalarea aici a reședinței județului Ialomița. Tănase Țoncovici, devine antreprenor de lucrări și construiește Cazarma infanteriei la 1841, un mare han, cunoscut în epoca drept Hanul lui Tănascu, amplasat în Centru, pe strada principală și o casa impozantă pe Bulevardul dinspre Borcea, care a rezistat până în anul 1977 și unde a funcționat prima Școală de fete din oraș. (vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 86).

²³ Petre Stănescu a fost în patru rânduri primar al Călărașului: 1862-1864; 1866-1867; 1868-1870; 1871-1872.

Între cei veniți din Bulgaria este și Constantin Stanciu, cu fratele său Stan Stanciu, familia lor fiind, de asemenea, una dintre cele mai distinse din oraș.

Dintre familiile indigene mai distinse, care se găseau în acest oraș pe la anul 1833 și care veniseră din Insula (Ostrovul) numită Trămșani, mai înainte zisă Cadâna, după numele unei cadâne, fiica unui slujbaș turc locuitor al acestei insule, se numără: logofătul Tănase Dumitru, împreună cu fratele său Gheorghe și cumnatul său Ilie Popescu, care în anul 1839 se însură (acesta era din cătunul Scutelnici, alături de Roseții de azi), logofătul Mincu Ion Mulge-Oaie, Petrache Popicu, Jecu - socrul lui Iordan Opran, Mitu Cojocarul și fratele său Manole Vișan, Mitu Pacea, preotul Stan Măciucă, Preotul Bica, Enache Cojocarul, Cincu Drăgan, Stoica fiul Zafirichi, Răducan Ceașescu și fratele său Dobrică, Stoian Panait și fratele său Costea Abagiu.²⁴

Ca familii însă mai distinse și adevărat indigene, venite de prin satele vecine din acest județ, după cât ni se spune de logofătul Barbu Tunaru, din satul Poiana, om vrednic de credință, cât și de indigenii Minea Ion și Petrache Popicu, se numără polcovnicul

---

²⁴ Atestat documentar la 4 aprilie 1523, satul Trămșani era amplasat pe ostrovul cu același nume aflat în Balta Borcei, în dreptul satului Modelu de astăzi. Intrat în posesia Mănăstirii Radu Vodă, nominalizarea satului o găsim în nu mai puțin de 69 de documente din perioada 1631-1836, când satul își încetează existența și locuitorii săi se mută pe malul stâng al malului Borcea, formând satul Cadâna, din componența comunei Modelu de astăzi. Mulți, așa cum menționează Predeleanu, s-au stabilit la Călărași, recenta capitală a județului Ialomița. Dintre aceștia, pe Răducan Ceașescu, care venise la Călărași cu ceva avere, îl vom găsi printre membrii primei Comisii a târgului (un fel de Consiliu local), numită la 1 noiembrie 1833. Cu prilejul emancipării orașului la 1852 va împrumuta Comisia de împrumut cu suma de 10.000 lei, în schimbul căreia va primi o mare suprafață de teren, aflată în arealul cuprins astăzi între strazile Independența, Dobrogei, Portului și malul Borcei, unde sunt cele patru blocuri și Stadionul Navrom.

Grigore Poenaru Bordea și cu fratele său căpitanul Stănică P. Bordea. Aceștia erau fiii boierului de neam Bordea, din satul numit Poiana. Ei au făcut mult bine județului, mai cu seamă în timpul bătăliei de la anul 1829 dintre ruși și turci, căci fiind funcționari însărcinați cu aprovizionarea pentru armată și cu transportul soldaților la diferite puncte pe unde era staționată armata română, ei puteau apăra pe față pe locuitorii din împrejurimi de multe beilice. Împreună cu ei se afla și boierul Dinu Periețeanu, vistier, care a făcut aceleași fapte ca și frații Bordea. În anul 1831, în timpul epidemiei holerice, au dat chiar ajutoare bănești locuitorilor sârmani, îngrijind de cei bolnavi și încurajându-i la apărarea căminului.

În anul 1834, în timpul domniei lui Alexandru Ghica, polcovnicul Grigore a obținut rangul de pitar, numindu-se pitarul Grigore Poenaru Bordea. Dânsul a avut și însărcinarea sau delegația din partea Eforiei Spitalului Colțea de supraveghetor al moșiei Călărași, fostă proprietate a marelui spătar Mihai Cantacuzino, iar fratele său, căpitanul Stănică, cu logofătul Tănase, erau arendașii acestei moșii. În anul 1835 construiește o casă model pe acel timp și care se vede și azi. Fratele său Stănică îl imită, precum și Hagi Tănascu. În acel timp se găsea ca ocârmuitor de județ boierul Ion Grădișteanu, care de asemenea a făcut o casă model, destul de aspectuoasă și bine împărțită și care a servit ca local public la multe autorități.

Notăm aici și pe Toma Cernovodeanu, cu socrul său, ceașul Dinu Dumitrescu, care în anul 1835 a făcut de asemenea o casă model. Și Ioniță Bordeianu, fost sameș, făcu o casă model, astăzi proprietatea răposatului Costache Maltezeanu. Boierul Ioniță, cumnatul pitarului Grigore Poenaru, făcu o casă în locul unde este astăzi Hotelul lui Costache Băcanu, devenit, mai apoi, Hotelul Mănescu.

În anul 1829, în timpul Războiului de la Silistra, a murit un general rus, anume Ioan Prozorovschi, care a fost înmormântat la Biserica din Călărași, care era cu totul ruinată, fiind făcută mai înainte de anul 1796, după cât ni se spune. Familia acestuia trimise din Rusia suma de 15.500 lei în ruble la Eforia Spitalului Colțea, împreună și cu un potir lucrat în relief, un discos și un chivot în care se păstrează Sfintele taine.²⁵

Acești bani s-au întrebuințat la reparatul și înfrumusețarea bisericii, unică în Călărași, cu patronul Sf. Nicolae. Pitarul Grigore, ca delegat al Eforiei, a fost însărcinat cu această lucrare, împreună cu logofătul Tănase, ca episcop. Pitarul Grigore a contribuit însă și cu spesele sale proprii pentru reconstruirea zisei biserici, nefiind de ajuns suma trimisă de familia generalului rus, stăruind cu zel și activitate până a văzut-o terminată. Acestea ne-au fost confirmate de protopopul de azi, Ioan Călărășeanu, fost pe atunci dascălul Ioniță la această biserică.²⁶

Tot prin îndemnul bărbatului Grigore Poenaru Bordea și al boierului Iancu Grădișteanu se trimiseră mai multe jalbe domnitorului Alexandru Ghica pentru a mijloci pe lângă Eforie emanciparea acestui oraș. Pitarul Grigore Bordea stăruia cu multă râvnă la realizarea acestei idei, însă se vede că providența a voit ca această nobilă și frumoasă idee de emancipare să nu se realizeze decât 15 ani mai târziu, în timpul domniei lui Barbu Știrbei.

---

²⁵ Potirul și Chivotul, din argint masiv, se păstrează și astăzi în Biserica-Catedrală Sf. Nicolae din Călărași, pe Chivot fiind gravat numele generalului Ioan Prozorovschi.

²⁶ Suma totală, după devizul final, folosită pentru ridicarea din temelii a Bisericii la 1836 a fost de 41.489 lei, diferența de la cei 15.500 lei dăruți de sora generalului Prozorovschi, până la suma finală fiind asigurată de polcovnicul Grigore Poenaru și alți călărășeni cu dare de mână, care începuseră subscripțiile încă din anul 1835.(vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 125-126)

Sămânța de emancipare a fost semănată de pitarul Grigore Bordea, ajutat de Iancu Grădișteanu, logofătul Tănase, căpitan Stănică, logofătul Minea și alți distinși călărășeni ai acelor timpuri.²⁷

Pitarul Grigore Poenaru muri însă în anul 1844, regretat de toți conjuđețenii săi de pe acele timpuri și corpul fu transportat și înhumat la Mănăstirea Pasărea. El a lăsat în urmă o familie compusă din patru fii și două fete. Fiii sunt aceștia: Alecu Poenaru, Costache Poenaru, Tache Poenaru și Iancu Poenaru. Fetele sunt: Catinca și Anca Poenaru. Catinca s-a căsătorit și a rămas tot în Ialomița, luând de soț pe Scarlat Periețeanu, fiul vistierului Dinu Periețeanu.²⁸

Alecu Poenaru cunoștea două-trei limbi străine, învățate în București, și știuse să profite de învățătura transmisă la Gimnaziul Sf. Sava de regretatul Ioan Gorjanu. Alecu Poenaru a fost unul dintre cei mai sinceri apărători ai ideilor Revoluției de la 1848, la care a luat parte activă sub conducerea lui Heliade Rădulescu și alții.

Familia aceasta a pitarului Grigore a stat în Călărași până după anul 1850, Costache Poenaru ocupând funcții în administrația de Ialomița. Alecu Poenaru, după ce se întoarse din exil, se îngrijii să ducă pe frații săi la școală la Gimnaziul Sf. Sava și când abia începuse să se bucure de fratele său mai mic, Iancu Poenaru Bordea,

---

²⁷ Prima jalbă era trimisă de călărășenii Prefecturii de Ialomița, la 25 februarie 1836, în care se menționa: „Cerem noi, hălăduitorii acestui târg, slobozirea de sub proprietate ori prin răscumpărare, sau nefiind mijloc, prin embaticul pentru totdeauna... Hotărârea noastră este de a ne vinde orice om avea să răscumpărăm locul acesta pe care locuim, cu un adaos de un alt loc ce este chibzuit pentru întinderea orașului.”(vezi: Arh. Naț. Ialomița, *Prefectura județului Ialomița*, dosar 125/1836, f. 3)

²⁸ De fapt Catinca era trecută în acte drept Ecaterina. Ea s-a stins din viață pe 23 mai 1902, fiind înmormântată în cavoul familiei din comuna Perieți.(vezi anunțul din ziarul Universul din 29 mai 1902)

luat în îngrijirea lui, a murit în București de boala numită nevralgie, lăsând în urmă un băiat, numit Nicolae și două fiice.²⁹

Din fiii căpitanului Stănică Poenaru Bordea, cunoaștem azi pe Mișu Poenaru Bordea, consilier la Curtea de Apel din București.³⁰

În anul 1841-1842, Ioan Aga Costache Rosetti, declarându-și moșia sa Roseți de oraș liber, aceasta nu puțin împiedică înaintarea orașului Călărași. Cu toate acestea cei din Călărași nu se descurajează și mai trimiseră două jalbe prințului Gheorghe Bibescu în anul 1845 pentru emanciparea orașului. Între petiționari figurau Răducan Ceaușescu, logofătul Minea Ioan Mulge-Oaie, Stan Trifu cu fiul său Petrică, Gheorghită Opran, Drăgan Ghețu, Ioan Vasiliu, Mitu Cojocar, Enache Toneanu Cojocar, frații Mitran și alții. Însă și aceste jalbe rămaseră fără rezultat. În anul 1848, pe când era cărmuitor Emanoil Grădișteanu, vărul lui Ioan Grădișteanu, de asemenea se mai făcură încercări, obținându-se multe promisiuni.

În anul 1848, în timpul Revoluției, dintre persoanele din localitate următoarele se distinseseră în lupta pentru eliberarea orașului: Radu Ceaușescu cu rudele sale, Gheorghită Opran și cei doi frați Iordan și Gheorghe, iar ca cărmuitor al libertății a fost adus Dimitrie Ciocârdie în locul lui E. Grădișteanu (care fugi cu

---

²⁹ Cel mai cunoscut dintre fiii lui Grigore Poenaru rămâne Ioan Poenaru Bordea, născut la Călărași în anul 1842 și mort la București, în anul 1918. Avocat de profesie, ajunge mare moșier în Ialomița, deținând la un moment dat moșii care depășeau 2000 de ha. A făcut politică liberală, fiind liderul liberalilor călărășeni timp de peste 30 de ani. A fost unul din cei mai longevivi deputați români, funcție pe care a ocupat-o neîntrerupt din anul 1876 și până la moartea sa în anul 1918.

³⁰ Văr primar și bun prieten cu Ioan Poenaru Bordea, Mihai Poenaru Bordea a fost și prefect de Ialomița în perioada 4 mai-19 august 1876, iar în anul 1878 este numit în Comisia civilă trimisă de Guvern în Dobrogea pentru a sprijini acțiunea de integrare a noii provincii în teritoriul național(vezi: Gigi Petre, Viorica Soare, *Prefecții județului Ialomița*, Ed. Metamorfosi, Slobozia, 2017, p. 41).

evenimentele). Acesta a fost transportat în oraș în trăsură trasă de brațele acelor care erau pentru libertate. Proclamația lui Heliade a fost citită în fața poporului de tânărul Costache Poenaru, băiat inteligent și de multă acțiune. Proclamația suna astfel: *Respect către persoane și respect către proprietate. Fraților Români! Timpul mântuirii noastre a venit. Poporul român se deșteaptă la glasul trâmbiței lui Dumnezeu, etc.*

În acest timp, ca sameș se găsea mult regretatul Grigore Ipătescu, om dotat cu multe calități și om care insufla mult respect celorlalți. Era de statură înaltă, corpolent, blând și cu o cicatrice pe cap, o voce blândă, impunătoare, județean de aici și tatăl generalului Grigoriță Ipătescu de astăzi. În toamna anului 1848, odată cu înăbușirea Revoluției, a fost exilat împreună cu ceilalți revoluționari în Asia, la Brusa, unde a și murit și nu s-a mai putut întoarce în Patrie.³¹

Tot în acest timp, Vasilache Dichisescu, care era ajutorul cârmuitorului de Ialomița, împreună cu Alecu Păciulescu și alți tineri, au adus Codicele Regulamentului Organic pe pat funerar în curtea Bisericii Sf. Nicolae, pat funerar purtat de jidanii Mordehai și Haim, prin fața lui D. Ciocârdie și G. Ipătescu. Acolo Vasilache Dichisescu a citit discursul funebru al Codicelui Regulamentului, iar jidanii cu ciubucele l-au afumat și tămâiat și în cele din urmă i-au dat foc.

---

³¹ Grigore Ipătescu a fost frate cu Nicolae Ipătescu, soțul Anei Ipătescu, femeia care a apărat Revoluția în stradă cu arma în mână. După înăbușirea Revoluției, Grigore și fratele său Nicolae se refugiază la Brusa, de unde Nicolae reușește să revină în țară în anul 1850. Grigore avea să moară în exil în anul 1852, fiul său, Grigoriță, generalul de mai târziu care s-a umplut de glorie pe câmpurile de luptă din Balcani în timpul Războiului de Independență, fiind crescut și educat de Ana Ipătescu (vezi: *Ana Ipătescu, femeia din mijlocul Revoluției de la 1848*, în www.dosaresecrete.ro).

Radu Ceaușescu a fost numit polițai, iar în toamna anului 1848, septembrie 13, Revoluția fiind înăbușită, a fost și el exilat împreună cu ceilalți.³²

După înăbușirea revoluției și după încheierea Convenției de la Balta-Liman, în anul 1849 se sui pe tron domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei. Ca ocârmuitor al județului a venit Mihalache Rahtivan. După el, în anul 1850-1851 a venit Alexandru Emanoil Florescu, om inteligent, iar Costache Poenaru este numit prim ajutor la Cârmuirea de Ialomița. Acum, la îndemnul cârmuitorului Alexandru Florescu, se mai făcu o jalbă de călărășeni pentru emanciparea orașului, pentru că arendașul Ioniță Păltineanu a încercat să-i scoată forțat pe orășeni la seceră, cu sprijinul indirect al cârmuitorului Alexandru Florescu, faptă pentru care a și fost înlocuit.³³

Această jalbă l-a adus pe domnitorul Barbu D. Știrbei în localitate, care, cu ocazia vizitării orașelor din țară, vizită și Călărășii. Domnitorul, fiind însoțit de inginerul Scarlat Popovici, ascultând propunerile orășenilor, ordonă inginerului să facă Planul (Ocolnița) orașului fără a ține cont de vreo construcție din cele ce se aflau pe atunci, adăugând prevăzătorul Domn că acest oraș va înflori în următorii 50 de ani. În acest an (1850) se afla cârmuitor al

---

³² Iată ce consemnase Răducan Ceaușescu pe filele unei Psaltiri: “1848, octombrie 8. M-au ridicat la arestul Văcărești, unde acolo mai erau câteva sute ca mine și m-au slobozit Iunie 9, după opt luni și o zi, cu pază de soldați ruși.” (vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 286).

³³ După înăbușirea Revoluției, din toamna anului 1848 ocârmuitor îl găsim pe Mihai Rahtivan, pentru ca în anul 1850 documentele vremii să-l amintească drept cârmuitor pe serdarul Alexandru Emanoil Florescu. Din octombrie 1851 îl găsim cârmuitor pe Iorgu Filip Lenș, al cărui nume se va lega serios de eliberarea orașului la 24 septembrie 1852.

județului Iorgu F. Lenș, care veni către finele anului, înlocuindu-l pe A. E. Florescu.³⁴

Cârmuitorul Iorgu F. Lenș, fiind om cu distinse capacități, a constituit o Comisie compusă dintre orășenii cei mai notabili ce se găseau în acel timp, precum: Ion Vasiliu, Drăgan Ghețu, Răducan Ceașescu, Gheorghită Opran, Iordan Opran, Constantin Stanciu, Costache Maltezeanu, Costache Dinescu, Petrică Stănescu, președinte al acestei comisii fiind Iorgu F. Lenș, iar vicepreședinte Ioan Păltineanu. Această Comisie a pregătit prima tranșă în sumă de 250.000 lei vechi, dintre care Răducan Ceașescu singur a pus suma de 10.000 lei. Suma aceasta de 250.000 lei s-a cerut spre a se da Eforiei ca despăgubire, deocamdată, pentru emancipare, retrăgându-și apoi fiecare din membrii comisiei suma ce a depus, prin luare de locuri și bani proveniți din vânzarea locurilor.³⁵

În toamna anului următor 1851, veni din nou domnitorul Barbu Știrbei, când aduse marele Hrisov privind modul constituirii

---

³⁴ Aici, în textul original, s-a strecurat o greșeală. Nu este vorba de anul 1850, ci de anul 1851. Domnitorul Barbu Știrbei venea pentru prima oară la Călărași la 29 iulie 1851. Pentru primirea așa cum se cuvenea a domnitorului, „la capătul orașului, între grădina răposatului pitar Grigore Poenaru și tabia de fânare a cavaleriei, pe drumul Sloboziei, de unde adică se nădăjduiește venirea Măriei Sale, va fi compus cu iscusință un Arc de triumf alcătuit de spice, flori și verdețuri de toată felurimea.”(vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 174)

³⁵ La 24 iunie 1852 la Epitropia Spitalului Colțea se depuseseră cei 250.000 lei ceruți ca avans. În consecință, Eforia Spitalelor Civile încheia un **Act** în care se stipula: “Acel loc de pogoane 1714 ce s-au osebit din trupul moșiei Călărași, precum și orașul de pe dânsul de acum înainte sunt slobozi, bucurându-se acesta din urmă de toate drepturile ce au și celelalte orașe slobode din Principat.”(vezi: Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *op. cit.*, p. 111). Din cei 250.000 lei, 20.000 lei îi oferise cu împrumut cârmuitorul Iorgu Filip Lenș, primind, în contra partidă, trei loturi mari, pe care le donează Primăriei Călărași și pe care ulterior s-au construit Biserica din Volna (1862-1863), Primăria Călărași (1886-1887) și Spitalul județean Călărași (1887-1888).

orașului. Hrisovul se citea cu glas tare, în public, de către secretarul primăriei I. Stoiachide, care a fost aplaudat de mulțime.³⁶

Orașenii, pentru acest de neuitat bine făcut de domnitorul Barbu Știrbei, i-au dat orașului numele familiei Știrbei, spre eterna memorie a acestui bun domn, iar Domnitorul, ca semn de distincție, de onoare și stimă, a acordat diferite ranguri persoanelor din Comisia de emancipare. Astfel, pe dl. Ion Vasiliu l-a numit pitar, pe Drăgan Ghețu, asemenea, pe d-nii Petrică Stănescu, Gheorghiiță Opran, Ion Stoiachide și alții – conțopiști.³⁷

Pe la finele anului 1853, la cererea Comisiei, a venit inginerul Siminogeanu, care modifică planul făcut și întocmit de inginerul Popovici, întocmind un nou plan, care rămase în vigoare. Cea dintâi casă care s-a construit după acest plan a fost casa fraților Opran (Iordan și Gheorghe).³⁸

Partea orașului numită astăzi Volna s-a format prin venirea de prin satele învecinate a mai multor familii, precum dl. Dumitru

---

³⁶ Și aici există o greșeală în textul original. Hrisovul lui Barbu Știrbei poartă numărul 9 din 24 septembrie 1852. Chiar pe 24 septembrie 1852 are loc vizita lui Barbu Știrbei la Călărași. Despre acest eveniment, Pompei Samarian scria în anul 1931: “Cu acest prilej s-au făcut serbări mari. S-a construit un pavilion afară din oraș, la barieră, cu 88 de semicercuri înfrunzite, care împodobeau drumul, și un Arc de triumf. Casele au fost împodobite și iluminate. La poarta Cârnuitorului era o stea mare cu lumini, o semistea la Poliție și diferite figuri în cruce ori triunghiuri luminate. Luminăția s-a făcut cu 3000 ulcele umplute cu seu și feștile care ardeau... În total s-au cheltuit în *solemnități și ceremonii, a celebrării liberării acestui oraș Știrbei, cu prilejul aflării și petrecerii Măriei Sale lui Vodă pe aici*, suma de 3715 lei și o para.”(vezi: Pompei Samarian, *op. cit.*, p. 193).

³⁷ Porunca domnească poartă numărul 1196 din 26 septembrie 1852 și a fost publicată în *Buletinul Oficial* nr. 89 din 10 octombrie 1852

³⁸ Altă greșeală în textul lui Predeleanu. Ingerul Siminogeanu este trimis la Călărași imediat după plecarea domnitorului Barbu Știrbei. ***Ocolnîța moșiei orașului Știrbei***, întocmită în baza Hrisovului domnesc din 24 septembrie 1852, document cu semnătura olografă a lui Ioan Siminogeanu, poartă data de 30 octombrie 1852.

Ene din Călărașii Vechi, Guță Postelnicu, logofătul Ilie Nicolae Mănuceanu și alții. Între aceștia se distingea și dl. David Mușătescu, om care prin eforturile d-sale contribui la facerea bisericii de astăzi, la care ajută și familia Barbu Știrbei cu suma de 10.000 lei. Cu aceste familii și multe altele de prin județe s-a format restul orașului numit Vona de azi.³⁹

Cu evenimentele Războiului din 1853 și 1854 suferiră mult orașenii din cauza invaziunilor turcești și a luptelor ce s-au dus pentru bombardarea Silistrei. Orașul Călărași putem zice că a fost teatrul de război. Din această cauză mulți orașeni din cei veniți, numiți volnași, și-au părăsit casele, ducându-se prin diferite locuri, iar la întoarcere le-au găsit devastate. Numai vechii orașeni rămaseră nemișcați, fiind victime ale acestor suferinți, găzduind pe diferiți ofițeri superiori ruși, precum: casele lui Hagi Tănascu și Iordan Opran au fost ocupate de capii oștirilor, precum generalisimul Paschievici, Lidere, Șilder și aghiotantul generalului Dimitrie Bogușevschi.⁴⁰

După trecerea Războiului, care a lăsat în urmă devastări și pustiire, pe la anul 1855-1856 sătenii refugiați, care compun astăzi partea numită Volna, au început să se întoarcă, unii fiind aduși chiar cu ajutorul autorităților. Adevărații orașeni, care au rămas

---

³⁹ În Pisania originală a Bisericii din Volna se menționa: “Acest sacru și divin templu cu celebrarea hramului Sfinților Voevozi s-a fondat la anul 1862, iulie 15, în zilele și cu înalta benedicțiune a Prea Sfinției Sale D. D. Nifon, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, prin diferite ajutoare și concursuri pecuniare ale Prea Înaltului fost Domn Barbu Dimitrie Știrbei, al d-lor N. Moscu, G. Lenș, D. Ene, V. Spirescu, cu o deosebită stăruință a d-lui David Mușătescu...” (vezi: Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *op. cit.*, p. 137-138).

⁴⁰ Generalul Șilder a murit aici, la Călărași, fiind îngropat, ca și gen. Prozorovschi, în micul cimitir din curtea Bisericii-Catedrale Sf. Nicolae, căreia îi dăruise clopotul cel mare. Reînhumate în Cimitirul Central, osemintele generalului Șilder vor fi repatriate în Rusia la 24 octombrie 1911.(vezi: Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *op. cit.*, p.328)

nemișcați, îndurând toate greutățile și sarcinile Războiului, au început să construiască case frumoase.

Între tinerii care se găseau funcționari la Prefectură în timpul cârmuitorului Iorgu Lenș se aflau Mihalache Pâcleanu din Ograda, Ghiță Gheorghescu din Luciu – fiul dascălului Gheorghe, State Cogălniceanu din comuna Vernești, județul Buzău și care pe atunci se găsea cadet sub colonelul Balov din Brăila, mai pe urmă mutat la Gura Ialomiței, de unde a fost adus de Iorgu Lenș la Prefectură ca scriitor. Tot sub Iorgu Lenș a fost numit pentru prima oară ca sameș Barbu Poenaru, județean, proprietar din Poiana, care până atunci fusese în orașul Focșani cu fratele său, care era sameș în Focșani.

În anul 1855 era prefect Iorgu Perdicari. În acest timp au fost mai mulți sameși, printre care pitarul Ștefănică Hristodorescu din Bora, proprietar cu o bună avere materială și care mai târziu a ajuns să ocupe postul de președinte al tribunalului. Pe la finele anului 1858 era prefect al județului proprietarul Costache Piteșteanu, om cu mari calități, iar în anul 1859, după instalarea pe tronul Țării a domnitorului Aleksandru Ioan Cuza a fost numit ca prefect al județului Petre Orbescu, care până atunci fusese procuror al Tribunalului Ialomița. Acest bărbat, cu instrucție, a început să organizeze administrația.⁴¹

După dl. Orbescu a urmat la Prefectură dl. Simion Mihăilescu, care a fost prefect în două rânduri și care a știut să lase multe amintiri în județ. Directori la Prefectură, după noua organizare, au fost State Cogălniceanu și Iorgu Periețeanu, bărbați

---

⁴¹ Iată lista prefecților de la emancipare și până la adoptarea Legii comunale din 1864: Iorgu Filip Lenș (1851-1854); D. Cătuneanu (1854-1855); Iorgu(Gheorghe) Perdicari (1855-1858); Constantin Piteșteanu (1858- februarie 1859); Petre Orbescu (21 februarie 1859-septembrie 1859); Iorgu Iorgulescu (1859-1860); Simion Mihăilescu (1860-1861); Nicolae Moscu (1861-1862); Simion Mihăilescu (1862); D. Zosima (1863); Nicolae Moscu (1863); D. Bagdat (1864-1865).

cu multă practică, iar ca polițai pentru prima oară a fost numit dl. Nae Maltezeanu, care funcționează timp de aproape opt ani.⁴²

Dintre orășenii care au început să construiască case, cum am zis mai sus, de remarcat este dl. Petrică Stănescu, care a construit un hotel, numit până nu demult *Hotel Petrică*, iar mai apoi *Național* și azi *Royal*. Dl. Petrică Stănescu a posedat multe calități și a fost președinte al Magistraturii, primar în mai multe rânduri, și în toate a fost neobosit și stăruitor pentru propășirea și înflorirea acestui oraș, murind în anul 1879, regretat mult de orășeni, lăsând în urmă o familie din care se detașează fiul său Petrache, care calcă pe urmele tatălui său numai prin onestitate și exactitate.⁴³

---

⁴² Nae S. Maltezeanu era fiul lui Scarlat Maltezeanu, originar din satul Maltezi, și nepot al lui cu Costache Maltezeanu, ai cărui fii, Constantin și Vasile, se vor impune în viața politică și administrativă locală, primul fiind ales chiar deputat de Călărași. Acumulează ceva avere, pe care o va multiplica rapid prin practicarea împrumutului prin gaj cu deposedare, reușind în repetate rânduri să intre în posesia unor imobile din Călărași, întrucât cei care împrumutaseră bani de la el nu reușiseră să-i returneze la termen. A fost membru al Filialei locale a Partidului Național Liberal, fiind ales în repetate rânduri consilier local și consilier județean. De asemenea, îl vom regăsi printre acționarii unor societăți bancare locale, de unde a obținut profituri frumoase. Pe 14 septembrie 1912 suferă un nefericit accident la sediul Clubului Liberal de pe str. Știrbei Vodă. Cade de pe scările de la etaj, își fracturează mai multe coaste și se alege cu un grav traumatism cranian, care avea să-i curme viața a doua zi. Rămânea în urma lui o avere importantă. După cum consemna Gazeta locală „Deșteptarea Ialomiței” pe 23 septembrie 1912, în casa de bani a răposatului “s-au găsit 798.833 lei, din care 6.000 în aur și restul în monedă”. Nae Maltezeanu a fost înhumat în Cimitirul Central, familia ridicându-i aici un frumos monument funerar, bustul din bronz al răposatului fiind realizat de cunoscutul sculptor Carol Stork. Fiind din bronz, bustul a fost furat din cimitir în anul 2004!

⁴³ Hotelul lui Petre Stănescu este menționat într-un Anuar din 1874. A fost renovat în mai multe rânduri, când i s-a adăugat și al doilea etaj, fiind singura clădire cu parter și două etaje din Călărași, până prin anii 1960-1962. A avut mai mulți proprietari, fiind naționalizat în anul 1950. Călărășenii îl cunosc sub numele de Hotel *Arcadia* care a rezistat până la începutul anului 1980, când a fost demolat.

Regretatul Costache Dinescu a modificat casa cea veche cumpărată în anul 1850 de la boierul Ioniță, cumnatul boierului Grigore Poenaru Bordea, pe care a transformat-o în hotelul numit *Unirea*. Neavând copii, hotelul a fost moștenit de sora sa Zinca, care având o fiică pe nume Zoița a măritat-o cu tânărul Nae Mănescu, dându-i ca dotă acest hotel. Tânărul Mănescu, bărbat inteligent, pentru a-și crește veniturile, construi din nou partea cea mai principală a acestui hotel.⁴⁴

Dl. Costache Poenaru, revenind în locul său natal din București în anul 1862, în calitate de avocat, primar și membru în Consiliul județean, a lucrat mult pentru progresul acestui oraș. De asemenea, în anul 1872 a construit o casă aspectuoasă și bine împărțită, iar în anul 1875 a murit, regretat de tot orașul și județul, nelăsând în urmă nici un fiu.⁴⁵

---

⁴⁴ Nae Mănescu-Călărași, era originar din Urziceni, dar după absolvirea Facultății de drept din București, în 1870 vine judecător la Tribunalul Călărași. După o detașare de doi ani la Tribunalul Giurgiu(1871-1873), se stabilește definitiv la Călărași, înscriindu-se ca avocat în Baroul local. Pe lângă Hotelul Unirea mai construiește și un Club-restaurant, devenit apoi, în anii interbelici, Cinematograful „Select”, Cinema „Flacăra” de mai târziu. În anii 1881-1883 avea să construiască o casă frumoasă, lângă Biserica Sf. Nicolae, colț cu str. București, unde în perioada 1933-1980 a funcționat Poliția (Miliția) Călărași. Membru marcant al Partidului Național Liberal), Nae Mănescu-Călărași, așa cum îi plăcea să se prezinte peste tot, este ales în mai multe rânduri deputat și senator de Călărași. După anul 1910 se retrage la București, practicând avocatura.

⁴⁵ Cel de al doilea fiu al polcovnicului Grigore Poenaru, Costache Poenaru este fondatorul Organizației locale a Partidului Național Liberal, ziarul “Românul” din 25 iulie 1875 publicându-l în fruntea listei cu adeziuni, listă pe care mai figurau încă 30 de fruntași locali. A fost primar al Călărașului în perioada noiembrie 1870 - aprilie 1871, consilier județean, membru al Comitetului permanent și Vicepreședinte al Consiliului Județean. În casa lui, construită înainte de 1866, și nu în 1872, cum scrie Predeleanu, a fost găzduit domnitorul Carol I pe 31 octombrie 1866, când venea pentru prima dată la Călărași.(vezi: Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *Familia Regală a României și melegurile călărășene*, Ed. Agora, Călărași, 2019, p. 135).

Ilie Popescu, vechi comerciant indigen, în anul 1866 a făcut o casă cu magazin de coloniale, foarte plăcută, care astăzi se administrează încă de acesta și de fiul său Dumitrache. Acesta a fost la început primul magazin de băcănie din oraș, care timp de 20 de ani a făcut mari progrese.

Dintre familiile stabilite în urmă în oraș, care au construit case frumoase se disting: familia Alexe Vineș, Iacovache Bădulescu, Nae Mănescu, Nae S. Maltezeanu, Panait Șerbănescu, doctorul Petre Degerățeanu și alții.⁴⁶

Dintre construcțiile publice este de remarcat localul grandios al Școlii de băieți, construit în anul 1880, fiind ca prefect dl. Vasile Obedeanu, iar ca membrii în Consiliul județean cei mai distinși ialomițeni, ca dl. Mișu Poenaru Bordea, col. Dimitrescu Maican, iar ca membri în Comitetul Permanent erau d-nii Nae Mănescu, Dinu Teodorescu, Scarlat Ulescu ca președinte și dl. Iorgu I. Periețeanu.⁴⁷

Tot în acest timp s-a mai construit și localul ce servește de cazarmă Regimentului 23 dorobanți și s-a proiectat construirea cheiului, lucrare terminată azi.

În anul 1882 s-a construit și localul Școlii de fete. Destul de bine construit și cu un aspect frumos, acest local s-a ridicat după inițiativa și încurajarea făcută de dl. Iancu Poenaru Bordea, care a cedat locul și o sumă de bani, pentru care pe frontispiciul școlii se

---

⁴⁶ Dintre casele amintite de Constantin Predeleanu astăzi se mai păstrează casa doctorului Petre Degerățeanu (astăzi casă privată pe str. Dobrogei, în apropierea Pieței Centrale – fost sediu al ICSMI) și casa lui Iacovache Bădulescu (astăzi Centrul Cultural “Poșta Veche”), ambele construite în anul 1881.

⁴⁷ Și aici data menționată este greșită. Piatra de temelie a localului destinat școlilor de băieți nr. 1 și nr. 2 a fost pusă pe 23 iunie 1881, în prezența lui V. A. Urechia, ministrul Instrucțiunii Publice, și a fost inaugurat în toamna anului 1882. Din anul 1884 aici a fost instalat Gimnaziul și mai apoi Liceul Știrbei Vodă. Astăzi în localul respectiv funcționează Gimnaziul Carol I. (vezi: G. V. Constantinescu, *Monografia Gimnaziului Știrbei Vodă din Călărași*, Călărași, 1910, p. 21-22).

vede scris: *PRIMA FONDATOARE – FAMILIA POENARU BORDEA*. Acest local s-a construit de comună cu spesele sale, la început fiind primar Panait Șerbănescu și fiind terminată pe timpul primarului Atanasie Stoenescu, licențiat în drept, fost judecător de instrucție și mai pe urmă președinte de Tribunal.

Din timpurile cele mai vechi acest județ avea patru schele, adică puncte sau debarcadere la Dunăre, și anume: Gura Ialomiței, Stelnica – care este în depărtare de trei ore de Gura Ialomiței, și Tâmburești sau Bărândești, astăzi Cocargeaua, a căpitanului Constantin Brâncoveanu, fiu al ilustrului Radu Constantin Brâncoveanu, care rămase ca ereditate la cosângenii lui de parte feminină, în a treia generație, la marele ban Grigore Băleanu, care a dat-o de zestre fiicei sale Zoe, căsătorită cu Ștefan Hagi Moscu.⁴⁸

Acest punct este în depărtare de Stelnica cu două ore, tot pe canalul Borcea, care trece alături cu satul Jegălia, care este foarte renumit din antichitate, fondat odinioară, cum ni se spune de localnici și cum se vede din Istoria lui Fotino.⁴⁹ Aici se zice că ar fi fost o cetate veche din timpul dacilor, din care astăzi nici o urmă nu

---

⁴⁸ Satul Tâmburești este amintit într-un document din 15 decembrie 1501, moșia lui trecând mai apoi, prin vânzări succesive, de la un proprietar la altul, ajungând la urmașii lui Constantin Vodă Brâncoveanu, după cum afirmă și Constantin Predeleanu. În *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, apare menționat atât satul Tâmburești, cât și satul „Cocargeaua cu Vlahchineni ce era de streini”, adică vlahi veniți din Dobrogea. Moșiile ambelor sate aparțineau căminarului Ștefan Moscu, tatăl lui Nicu Moscu, primar de Călărași (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *op. cit.*, p. 188).

⁴⁹ Pe teritoriul comunei Jegălia de astăzi au existat două sate medievale, Brânceni și Jegălia, amintite de documentele vremii încă din timpul domniei lui Vladislav al II-lea (1447-1456), ele dezvoltându-se pe o așezare străveche, ale cărei începuturi arheologii le-au identificat încă din neolitic, din timpul Culturii Boian. Geții din Câmpie au avut aici o așezare întărită, iar romanii au fost o prezență activă în zonă, având și un castru de pământ întărit în apropiere, la Dichiseni. Așa se explică bogăția de monede romane descoperite pe malul Lacului Jegălia, despre care amintește și Constantin Predeleanu.

se mai vede. În dreptul acestei comune se află un lac, care de multe ori seacă și atunci pe albia lui se găsesc monede de argint și aramă cu inscripțiunea *Sarmis o Vasilevs* și restul nedescifrată.

De la Jegălia la un sfert de oră este Gura Balii sau Oltina, un canal mic care dă în Dunăre.

Cel din urmă punct de schelă este la orașul Călărași Noi, din plasa Lichirești, astăzi plasa Borcea.⁵⁰

---

⁵⁰ În lucrarea sa intitulată *Istoria orașului Călărași de la origini până la anul 1852*, publicată la București în anul 1931, doctorul Pompei Samarian scria: „În ceea ce privește felul în care trăiau oamenii de aici, după 1700 condițiile încep să se schimbe din cauza Silistrei, care devenise un centru de primă importanță pentru turci... Aceste împrejurări fac din Călărași un centru comercial cu schelă (port) la Borcea, care atrage o lume specială, lumea negustorilor”. Prin schela de la Borcea, folosindu-se ambarcațiuni ușoare, plecau cerealele din Bărăgan spre Silistra și de acolo mai departe, la Istanbul, știut fiind că până la Tratatul de la Adrianopol din anul 1829 principatele danubiene nu puteau face schimburi comerciale cu alte state, cu excepția Turciei. O dezvoltare deosebită se va produce în domeniul schimburilor comerciale odată cu aplicarea Regulamentelor Organice, care schimbare în bine se va constata și la Călărași, mai ales după investirea sa drept capitală a județului Ialomița. Cerealele din județ sunt aduse de țărani cu carele la schela de la Călărași, iar de aici, cu ambarcațiuni ușoare se cobora până la Brăila, care în această perioadă devine cel mai important port la Dunărea fluvială. După emanciparea orașului, la 24 septembrie 1852, activitatea de schimburi comerciale prin schela amenajată pe malul Borcii crește și încep să apară primele construcții de tip portuar care să faciliteze ancorarea la mal a vaselor. Este vorba de o construcție de bărne dispuse transversal și susținute de piloni adânc înfipti în pământ. Acestea formau un chei la care trăgeau direct ambarcațiuni mici cu vele care erau apoi încărcate cu cereale, lemne de foc și pește uscat de la Pescăriile aflate la Gura Ezerului. Prin Decretul domnesc nr. 706 din 21 martie 1879 se înființează, oficial, Portul Călărași și încep lucrările de dragare a Gurii brațului Borcea care să permită acostarea în port și a vaselor de un tonaj mai mare. Se elaborează un complex de măsuri tehnice, care vizau amenajarea corespunzătoare a malului stâng al Dunării. Se construiește astfel cheiul înalt de lemn, de 91 m și cheiul jos de lemn, lung de 222 m. În amonte, spre Pescăriile de la Gura Ezerului, se amenajează un chei natural de pământ și se consolidează malul.

Puțin mai jos de cetatea Durosrorului (Silistra) se rupe din Dunăre canalul Borcea, venind pe lângă Ostrovul Chiciu și pe dinaintea orașului Călărași, și după o distanță de vreo opt ore se varsă în Dunăre la satul Porceni, nu departe de satul Piua Pietrii. Acest canal este cel mai mare și este despărțit de Dunăre printr-o mulțime de insule.⁵¹

Pe la anul 1789, după cum ne mărturisesc tradițiile locale, acest județ număra 6.250 de familii. Oamenii acestui județ din acele timpuri nu erau atât de muncitori, mai ales cei de pe lângă Dunăre, din cauza deselor invaziuni și războaie (după cum ne mărturisește vrednicul de credință moș Enache Toporu din comuna Jegălia, om în etate de 114 ani, mort în 1883).⁵²

Românii băltăreți din acest județ au fost dintotdeauna buni ospitalieri. Și în timpurile cele mai grele găseai totdeauna la dânsii adăpost și apărare.

Locuitorii din plasa Borcea sunt oameni de statură înaltă și uscățivă, aceasta din cauza alimentației și a stării climatice care cauzează deseori boli, predominând febra tifoidă, datorată mlaștinilor din bălți. După Catagrafia făcută în anul 1815 de domnitorul de pe atunci Ion Caragea, acest județ era împărțit în șapte plase, cu 127 de sate. Denumirea veche a plaselor era aceasta:

---

⁵¹ În *Marele Dicționar Geografic al României, vol. I*, se menționează: “Lungimea Borcei este aproape de 100 kilometri; lățimea variază între 80-150 m; iar adâncimea, de la Gura-Borcei de sus până la satul Șocariciul, variază de la 1-4 metri, când apele sunt scăzute și de la Șocariciul până la Gura-Borcei de jos, variază de la 5-8 metri, iarăși când apele sunt scăzute.”

⁵² *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831* înregistra pentru fostul județ Ialomița 155 de sate, grupate în 8 plase (Lichirești, Stelnica, Hagieni, Orașului, Slobozia, Gârbovi, Jilava și Dridu) cu 8797 familii și 1389 feciori de muncă (vezi: Iona Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *op. cit.*, p. 195).

- 1) Plasa Lichirești, cu 16 sate;
- 2) Plasa Stelnica, cu 18 sate;
- 3) Plasa Orașului de Floci, cu 26 de sate;
- 4) Plasa Slobozia lui Enache, cu 20 de sate;
- 5) Plasa Gârbovi, cu 16 sate;
- 6) Plasa Jilavele, cu 11 sate;
- 7) Plasa Dridu, cu 20 de sate.

Județul acesta avea șapte căpităanii: a Scaunului, a Lichireștilor, a Orașului, a Sloboziei, a Grindu-Făgărașului, a Fundu-Danciului și a Polcovniciei. Această împărțire a fost modificată odată cu aplicarea Regulamentului Organic.

Ca râu principal județul are râul *Ialomița* sau Galbenul, de la care a luat și numele, după cum am arătat, care izvorăște din Munții Carpați și se varsă în Dunăre.⁵³

Cutrerierându-se județul se vor găsi multe movile, care fiind așezate la distanțe și poziții diferite se afirmă că ele au fost făcute de oștirile romane când au venit în Dacia și serveau fie ca monumente sau trofee, fie ca semne pentru recunoașterea drumurilor utilizate de oștirile romane, întrucât s-a observat că aveau aceeași direcție ca cele din Moesia (Bulgaria). În aceste movile săpăturile făcute ar fi găsit sarcofage.

---

⁵³ În *Dicționarul statistic și topografic al României*, de la 1872 despre râul Ialomița se menționează: „Râu mare ce izvorăște din Muntele Bahna Vlahiștei, în județul Dâmbovița, tocmai la hotar și după mai multe cotituri se îndreaptă spre răsărit, curge de-a lungul județului căruia i-a dat numele, primește pâraiele Șuța, Mărcești, Ialomicioara Mare și Snagovul și apoi se varsă în Dunăre la Gura Ialomiței. Când plouă sau se topește zăpada iute la munte, vine foarte mare și face multe stricăciuni. Se mai numește și *Galbena*, de la apa ei care bate în galben.”

Afară de râul Ialomița, mai este un pârâu numit *Săratu*,⁵⁴ care izvorăște din Fundul Sărății (județul Buzău) și se varsă în Ialomița la satul Alexeni, fosta proprietate a boierului Barbu Slătineanu, azi dotă zestrală a colonelului Filitis.

Lacurile principale din județ sunt: lacul numit *Amara* și lacul numit *Fundata*, foarte mult frecventate în timpul verii; lacul *Strachina* de lângă comunele Murgeanca și Ograda, renumit pentru cantitatea mare de pește; lacurile de lângă Dunăre, între comunele Luciu și Pârlita, numite *Coșcovatu*.

În plasa Borcea: heleșteul (lacul) *Lupșanu*, lacul *Moara Sărăcă*, iezorul *Boșneagu*, cu sorgintea din *Mostiștea*, iezorul *Vărăști*, iezorul *Ciocănești* – care se scurge în Dunăre prin canalul numit Gura Batului, iezorul *Gălățui*, între comunele Rasa și Bogata, iezorul cel mare *Călărași-Mănucu*, care de asemenea se varsă în Dunăre prin canalul numit *Jirlău*.

Din anul 1842 s-a deschis un nou canal numit *Râul*, în dreptul satului Șocariciu și al satului Prăjoaia din Dobrogea.

În plasa Câmpului este lacul *Lehliu*, lângă comuna Lehliu și lacul *Jegălia*.⁵⁵

---

⁵⁴ *Marele Dicționar Geografic al României, vol V*, denumește pârâul respectiv *Sărata*, despre care spune că izvorăște din comuna Gura Sărății, județul Buzău “apoi intră în jud. Ialomița și curge pe lângă satele Rădulești, Armășești și Bărbulești și, lângă satul Alexeni, se varsă în râul Ialomița. Cursul său, repede în jud. Buzău, e încet în Ialomița și adesea ia forma unor bălți nămolose, acoperite de trestie și stuf.”

⁵⁵ Aici Constantin Predeleanu este din nou în eroare. Comuna Jegălia, și deci și Lacul Jegălia, n-au făcut parte niciodată din plasa Câmpului, începând cu anul 1831, când această plasă a fost înființată ca unitate administrativ-teritorială a fostului județ Ialomița, după cum se poate constata din lucrarea deosebit de riguroasă a lui Aureliu V. Ursescu, *Anuarul județului Ialomița pe 1906*, volum publicat la Călărași în 1906 și tipărit la Tipografia locală Constantin Șeicărescu.

Văii mai importante sunt: *Valea Ialomiței*, care începe de la comuna Coșereni și se termină la Gura Ialomiței. Pe această vale, udată de râul Ialomița, sunt mai multe păduri, semănături, fânețe, grădini cu pomi fructiferi. Această vale are o lungime de aproape 130 kilometri. *Valea Jegăliei*, care are o lungime de aproape 40 de kilometri, începând din satul Jegălia până aproape de malul Ialomiței. Aceasta este abundentă în pășune, adăpostind și nutriend multe turme de oi. *Valea lui Ilie*, care începe din dreptul satului Maltezi și se sfârșește aproape de Ialomița, având o lungime de 30 de kilometri. *Valea Dunării*, începând de la satul Hagieni, mergând în sus pe lângă Borcea și Dunăre, pe lângă satele Fetești, Cocargeaua și celelalte și sfârșindu-se în acest județ în dreptul satului Vărăști la limită cu satul numit Mănăstirea.

Alte văi: *Valea Berzei*, *Valea Lupului*, *Valea Găunoșilor*, *Valea Vișinei*, *Valea Plopului*, *Valea Rusului*.

Insule sau ostroave mai importante sunt: *Gura-Botului*, *Strâmbul*, *Pârlitul*, *Chiciu*, *Gura-Borcei*, *Trămșani*, *Șoimu*, *Mârleanu*, *Stârciu*, *Ostrovul Niculi*, *Răsoata*, *Cernoada*, *Gâsca*, *Săltava*. Toate aceste ostroave aduc o mare îndestulare prin producția de lemne, care servesc la construcția de case și pentru foc. Unele din aceste ostroave au fost în vechime locuite de oameni, precum Strâmbu, Trămșani - sau Cadâna, Stârciu Mosaitu. Pe la anii 1774, după Pacea de la Kuciuk-Kainargi, mulți din locuitorii acestor ostroave le-au părăsit, rămânând de atunci încoace cu încetul nelocuite, servind astăzi, cum am zis, numai ca păduri și loc de pășune.⁵⁶

---

⁵⁶ O recentă lucrare (Mihai Iorga, Ioan Mărculeț, *Balta Ialomiței și Brațul Borcea. Pagini de monografie*, București, 2018) aduce elemente de noutate privind locuirea grindurilor și ostroavelor din Balta Ialomiței, confirmând afirmațiile lui Constantin Predeleanu.

Portul țăranilor din acest județ este vara cu cămăși de in cu flori, țesute de soțiile lor, iar iarna cu cojoace din piei de oaie. Femeile, care în genere sunt foarte frumoase, primitoare, ospitaliere și casnice, cu fizionomia totdeauna veselă, ochi frumoși și mângâioși, mai cu seamă în plasele Borcea și Câmpu, au început să facă luxul, uitând costumul național. În vechime, purtau atât iarna cât și vara o cămașă și un *peștiman* numit fotă, cu care se înveleau de la brâu în jos. În plasa Bălți mai purtau un fel de scurteică fără mâneci, numită *tivilichie*, iar mai târziu au început să poarte rochii, având pe cap o pânză subțire și albă, numită *maramă*, care era folosită mai mult în plasa Ialomița, imitându-i pe transilvănenii ce locuiau aici. Țăranii de aici mai purtau *sarica* și *coporanul*. Cei din plasa Bălți, învecinați cu Dunărea, mai purtau, după uzul luat de la otomani, haina numită *ghiișbuc*, ilic și un fel de pantaloni numiți *ceacșiri*, sau în general numiți *poturi*. Acestea toate erau țesute de ei înșiși din lâna de la oile lor. Fetele umblau cu capul gol, cu coadele pe spate și legate cu o panglică. Femeile cele tinere se purtau legate la cap cu *bariș* și îmbrăcau un fel de scurteică numită *fermenea*.

Încălțăminte locuitorilor. Cei mai avuți purtau *iminei*, iar cei mai de rând purtau *opinci*, înfășurate cu *obiele*.

Mâncarea lor era cumpătată, compunându-se mai mult din legume decât din cărnuri, precum: fasole, ceapă, varză acră, murături, pește, iar pe la sărbători mai tăiau găini, găște, porci, miei, oi, etc. Pâinea lor obișnuită era mămăliga făcută din făină de porumb – în plasa Câmpului, iar în plasele Ialomița, Balta și Borcea se făcea și din făină de mei.

Casele lor erau construite din gard de nuiele, lipite cu pământ și învelite cu stuful din bălți, cei mai săraci locuind și în bordeie în pământ, mai ales în părțile dinspre câmpie.

Nomenclatura familiilor mai cunoscute din județ

După cum știm din informațiile lui Apostolache Bolintineanu, vechi funcționar în județ, în anul 1823 în comuna **Coșereni** se găsea ca proprietar serdarul Nicolae Piteșteanu, proprietar și la Balaciu, pe când la Broștenii Noi și Vechi se găsea marele boier și proprietar Vulpe Motrogan.⁵⁷

Comuna **Panduri** era cunoscută în timpurile vechi, pentru că de aici se recrutau ostașii numiți panduri. Acești ostași au servit țara sub steagul lui Tudor Vladimirescu, care a întreprins lupta pentru redșteptarea Țării și salvarea ei de exploatarea fanariotă.⁵⁸

Comuna **Poiana** își trage numele de la Poiana Ialomiței, având o vechime de aproape 250 de ani, după cum ne-a mărturisit logofătul Barbu, supranumit Tunaru, mort în anul 1871. Vrednic de credință, acest Barbu Tunaru (Poenaru) ne-a mărturisit că în această comună se afla centrul renumiților binevoitori părinți ai județului Ialomița, care în timpuri grele au dat ajutoare acestui județ, atât cu spese pecuniare, fiind oameni avuți, cât și prin funcțiunile ce le

---

⁵⁷ Despre familia boierilor argeșeni de la Balaciu, cunoscuți în epocă sub numele de Piteșteanu sau Pitișteanu, vorbește și Ștefan Grigorescu, bun cunoscător al realităților din lumea medievală a satelor ialomițene. (vezi: Ștefan Grigorescu, *op. cit.*, p. 39). Un Piteșteanu (Constantin) a fost și ocârmuitor (prefect) de Ialomița în anii 1858-1859. Ciudat că Predeleanu, amintind de satul Broșteni, nu pomenește nimic de familia lui Evanghelie Zappa, atât de vestit în epocă, cu o proprietate importantă și un conac de invidiat, cu atât mai mult cu cât vărul acestuia, Constantin Zappa (1814-1891) avea o moară și o fabrică de făină la Călărași, aflată pe locul unde au funcționat atelierele fostei Întreprinderi 11 Iunie, astăzi pe acel loc aflându-se Sala Sporturilor.

⁵⁸ Predeleanu pune greșit problema numelui satului. Este foarte probabil că acest sat să își tragă numele de la câțiva panduri care s-ar fi așezat în zonă, știut fiind că pandurii au fost inițial trupe neregulate, al căror prim obiectiv era purtarea unui război de gherilă și lupta în formații desfășurate. La origine, denumirea de panduri o aveau gărzile de corp înarmate ale nobililor croați din secolele XVII-XVIII, din regiunea Slavonia.

ocupau, fiind oameni cu deosebite calități. Aici remarcăm pe Baș-Ciohodaru, sub Caragea și chiar în timpul lui Grigore Vodă-Ghica. Acesta (Baș Ciohodaru) era mareșalul Curții, care, ca toți boierii indigeni, își avea locuința aici în Poiana, fiind *moșnean*. El nu puține servicii a adus județului și celorlalți confrăți ai săi din Poiana, recomandând lui Vodă persoanele merituoase și mijlocind ca acestea să primească funcții după meritele fiecăruia.⁵⁹

Mai remarcăm pe boierul Iamandache Murgeanu, șetrar, cu fratele său Alecu Lambadarie. Alecu Lambadarie era de o inteligență rară pentru timpul de atunci. Acesta, grație meritelor sale, a fost numit polcovnic în județul Ilfov, plasa Fierbinți, unde a făcut multe fapte notabile, mai ales că pe acolo în anul 1825 treburile mergeau cam răzvrătite și el le-a preîntâmpinat prin blândețea și conduita sa de vrednic român. Și în timpul Eteriei, cu fratele său Iamandache, au ușurat mult pe bieții locuitori de greutățile și impunerile care le aveau pe acele timpuri.

---

⁵⁹ Localitate de poveste, despre care s-a scris mult și încă se mai scrie, satul Poiana a constituit un fel de exemplu de sat de moșneni din Bărăganul de altădată, ale cărei începuturi sigur se regăsesc dinainte de “Descălecat”, chiar dacă primul document care se păstrează este din timpul Legăturii lui Mihai Viteazul. Ca sat de oameni liberi și cu stare, mulți dintre ei, la care face referire și Constantin Predeleanu, au avut oarecari influențe la Curțile Domnești. Catagrafia obștească de la 1831 amintește printre proprietarii moșiei Poiana pe slugerul Silvestru Rădulescu, logofăt Dumitrache sin Luca Poenaru, cu cetașii săi, Popa Mirea sin Matache, cu cetașii săi și logofăt Nedelcu, cu cetașii săi. Alții, cum a fost cazul familiei Târcă, și-au înscris numele printre ctitorii de biserici, iar alții, precum cei din familia Poenaru-Bordea au făcut istorie la Călărași și București. Tot aici întâlnim și una din primele școli din Bărăgan, despre care documentele spun că exista încă de la 1792. (vezi Gh. Părnuață, *op. cit.*, p. 40-41). Treptat, mulți dintre moșnenii din Poiana își vor vinde proprietățile astfel că la începutul secolului al XX-lea aici îi vom găsi pe marii proprietari ai Bărăganului, precum Familia Marghiloman și Nae Maltezeanu. (vezi: *Satul moșnencesc Poiana*, pe www.Poiana-moșnenilor.blogspot.com).

Boierul Iamandache Murgeanu (zis Murgeanu după moșia Murgeanca, care o poseda de la părinți) a avut drept succesori pe fiii săi și anume: Matincă Murgeanu, care a călcat pe urmele unchiului și tatălui său prin inteligență, caracter și abilitate. Ca subprefect, până în 1858, o dată cu bunul prefect indigen Costache Piteșteanu, a lăsat o amintire și un exemplu de dreptate, exactitate și onestitate în plasa Ialomiței, pe care a administrat-o.

Tot în comuna Poiana este și familia răposatului pitar Grigore Poenaru-Bordea și fratele său, căpitanul Stănică Poenaru-Bordea, despre ale căror merite și reputații am vorbit. Acestei familii județul Ialomița îi păstrează o scumpă amintire.

Casa lui Baș Ciohodaru încă există astăzi ca un monument, reamintindu-ne vechiul regim al boierilor noștri indigeni din comuna Poiana.

Comuna *Perieți*⁶⁰, după câte ni s-a spus de venerabilul și mult stimatul Scarlat Doicescu - vrednic de credință, indigen din Perieți, în etate de 78 de ani -, fiul boierului Dinicu Broscaru-Doicescu, și de către dascălul numit Moș Diaconu din Perieți, care a fost învățătorul fiilor de boieri din Perieți și care a trăit până pe la anul 1853, murind de bătrâneți înaintate. Moș Diaconu ne-a arătat

---

⁶⁰ Atestat documentar la 10 noiembrie 1588, satul Perieți a devenit cunoscut datorită familiei Periețenilor, despre care amintește cu amănunte aici Constantin Predeleanu, dar și faptului că Iancu Poenaru Bordea, care a marcat politica liberală ialomițeană aproape 40 de ani a avut aici un Conac în care oameni politici importanți se reuneau și luau decizii, care uneori au vizat nu numai județul ci chiar România. În Catagrafia obștească de la 1831 figura ca unul dintre cele mai populate sate, cu 155 de familii și 40 feciori de muncă, moșia satului fiind stăpânită de-a valma de vtori vistier Constantin Periețeanu, popa Toma cu cetașii săi, căpitan Răducanu, sin Popa Andrei cu cetașii săi, Mitrea Manzălu cu cetașii săi și Nedelcu Copoiu cu cetașii lui. (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, **op. cit.**, p. 191)

că în comuna Perieți, ca și în comuna Poiana, erau proprietari moșneni indigeni, dintre care remarcă pe meritosul boier, vistiernic Dinu Periețeanu, cunoscut prin calități demne de laudă, fiind funcționar mai mult timp, încă de pe la anul 1815, până la anul 1829. Acesta, după cum am arătat, în timpul Războiului de la 1829 era însărcinat, ca și alți funcționari, cu predarea de provizii și facerea de transporturi numite *podvezi* și *beilicuri*, care erau ordonate de armatele ruse. Fiind și o pestă bovină în acest timp, executorii ruși au ajuns până acolo încât îi înjugau pe bieții locuitori în locul boilor. Însă boierul vistiernic Dinu, ca să împace silnicia rușilor, dădea boii săi pentru orice solicitare.

Boierul vistiernic Dinu a avut ca succesori pe Scarlat Periețeanu, Costache Periețeanu, Iorgu Periețeanu, Răducan Periețeanu și Enuță Periețeanu și o singură fiică. Dintre acești fii, dl. Scarlat Periețeanu, om serios, cu multă abilitate, a fost numit subocârmuitor prin anii 1848-1849 în plasa Borcei, pe care a administrat-o cu înțelepciune, călcând pe urmele tatălui său. Cam pe la 1856 a fost magistrat al Tribunalului de Ialomița, iar prin anul 1867 a fost prefect al județului Ialomița, când iarăși prin dreptate și prin inteligența sa a adus multe servicii județului. A fost și senator ales din partea județului Ialomița.

Dintre ceilalți patru fii, Costache Periețeanu a fost numit subprefect încă din anul 1866, ocupând de atunci neconținut diferite funcții publice. Fratele său, Iorgu Periețeanu, cunoscut ca un bărbat amabil și inteligent, a ocupat de asemenea mai multe funcții, ca subprefect de prin anul 1860. A fost și director al Prefecturii în 1861 și 1876, vameș, membru în mai multe rânduri în Consiliul județean și astăzi în Comitetul Permanent, fiind dispus totdeauna să ajute pe toți și să facă bine.

Dl. Scarlat Periețeanu s-a însurat în anul 1848, luând în căsătorie pe d-ra Ecaterina Gr. Poenaru-Bordea, familie despre a cărei reputație și însemnătate am arătat.

Fiica vistierului Dinu Periețeanu a luat în căsătorie pe boierul Iamandache Chiriac, fiul căpitanului Chiriac din comuna Jugureni, județul Brăila, care avea ca frate pe căpitanul Alexandru Chiriac sau Chiriacescu. Aceștia, mutându-se în județul Ialomița, căpitanul Alexandru s-a căsătorit și el în comuna Cosâmbești și amândoi au fost funcționari în acest județ în mai multe rânduri pe la anii 1832-1833. Iamandache Chiriacescu a avut ca fii pe Costache Chiriacescu – bărbat cu multă vrednicie, pe Iamandache Chiriacescu – licențiat și președinte astăzi al Tribunalului Buzău, și pe Scarlat Chiriacescu, care se ocupă cu cultura pământului.

Tot aici, în Perieți, se remarcă și familia boierului Hristodor, care a venit în țară odată cu Iane Papadopol, proprietarul de la Dimieni. Acest Hristodor s-a căsătorit cu o fiică a unui boier român de aici și a avut ca fiu pe pitarul Ștefănică Hristodorescu și o fiică care se căsătorii cu Răducan Miteleanu. Pitarul Ștefănică a fost grefier al Tribunalului de Ialomița în anul 1845, iar în anul 1852 este numit subocârmuitor, cârmuitor fiind Iorgu Lenș, când a fost onorat pentru meritele sale cu rangul de pitar de către domnitorul Barbu Știrbei. La 1855 îl găsim ca sameș, iar mai apoi membru al Tribunalului Ialomița și chiar președinte al acestuia până în anul 1870. În anul 1848 s-a căsătorit cu d-ra Frosa G. Pribegeanu, dintr-o familie distinsă din comuna Pribegi. A avut ca succesori pe unicul său fiu, Gheorghe Ștefan Hristodorescu. Acesta a fost subprefect al plasei Câmpu în 1879. Astăzi își administrează proprietatea sa.

Tot în comuna Perieți este de remarcat familia polcovnicului Matei Persiceanu, care după câte ni s-a spus era proprietar la Buești și Persica pe la anul 1815. Descendentul său, boierul Zamfirache Persiceanu, căsătorit în anul 1833, se înrudea cu familiile Geani și

Dinicu Broscaru Doicescu. A avut ca fiu pe Vasilache Persiceanu și ca fiică pe Atena, care este astăzi căsătorită cu Epaminonda Peride, prefectul județului Ialomița.

Comuna **Pribegi**. Această comună își trage numele de la mai multe familii pribege, care rătăcite, fugite de invaziunile turcilor, s-au stabilit în acest punct, formând comuna Pribegi.⁶¹

Din această comună este de remarcat familia boierului Răducan Doicescu, din familia Doiceștilor, cunoscut pe la anul 1812 ca proprietar al moșiei Pribegi. Tatăl acestuia a donat cea mai mare parte din moșia sa, după cum se obișnuia pe atunci, mănăstirii Slobozia, iar Răducan Doicescu, fiul său, rămăsese cu o mică parte din moșie, din care a mai și vândut boierului R. Dâmbovițeanu de la Tefelei. În anul 1821 Răducan Doicescu a fugit la Brașov, cu evenimentele din acel timp, îmbrăcat în costumul oriental care se purta atunci. Când s-a întors, pe la anul 1825, a venit îmbrăcat în costumul european, motiv pentru care cei din localitate i-au dat numele de Răducan Neamțu, de unde a rămas numele urmașilor săi de Neamțu, precum Andrei Doicescu Neamțu și fratele său

---

⁶¹ Din datele monografice prezentate de notarul comunei Pribegi la 1915 reținem: “Întemeierea sau așezarea acestui sat este cam de 400 ani, adică de la 1515; cunoscut că primul om așezat a fost un oarecare Mateiu Pribegă, venit din Comuna Poiana, și acesta a avut și alte neamuri, cu care a venit, făcându-și ca locuințe bordeie, iar ocupațiunea lor era creșterea vitelor și agricultura numai pentru hrană. Astfel, singuri aceștia așezați, cine da peste ei le zicea Pribegiți și după acest nume se trage și numele Comunei Pribegi... Se spune că acest pământ a fost al Paharnicului Chiriță Radu Doicescu, dată și acestuia ca moștenire sau dar de Generalul Spătaru Radu, de sub domnia Domnitorului Mihaiu Viteazul.” Catagrafia obștească de la 1831 menționa că Pribegii fusese un sat cu mulți moșneni, la data efectuării catagrafierii moșia fiind stăpânită de-a valma de serdarul Gheorghe Poenaru cu cetașii săi, medelnicerul Andrei cu Calița Doiceasca, slugerul Silvestru Rădulescu și Popa Nicolae cu cetașii săi. (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, **op. cit.**, p. 190)

Tudorache Doicescu Neamțu, care astăzi locuiesc în Poiana, având numai o mică proprietate.

Tot aici se află familia boierului Gheorghită Pribegeanu, care nu era indigen. El a venit aici prin căsătorie cu sora boierului Dinicu Doicescu Broscaru. Acesta a avut ca fiu pe mult înțeleptul Silvestru Pribegeanu, care a murit în anul 1854. Al doilea lui fiu a fost Nae Pribegeanu, om destul de onorabil și bun patriot. Al treilea fiu a fost Cană Pribegeanu, care a ocupat în mai multe rânduri funcția de subprefect al plasei Ialomița și ca județean făcând un serviciu județului. Cel de al patrulea fiu, Iorgu Pribegeanu, își administrează moșioara sa.

În comuna **Bora**⁶² se afla indigen și proprietar familia boierului Dinicu Doicescu-Broscaru. Din această familie descinde numeroasa familie a Doiceștilor de astăzi, care fiecare la rândul său a adus serviciile sale județului, prin mai multe funcții pe care le-au ocupat. Astfel, fiul cel mai mare, boierul Scarlat Doicescu, om onorabil, a ocupat mai multe funcții. Cam din anul 1840 a fost registrator la Cârmuirea de Ialomița. În 1846 a fost numit subocârmuitor al plasei Balta, mutat, mai apoi, la plasa Câmpu. A fost în mai multe rânduri membru în Consiliul județean și președinte al Comitetului Permanent. Al doilea fiu a fost Nae Doicescu, al treilea Tache Doicescu, al patrulea Iancu Doicescu, al cincilea Matincă Doicescu, al șaselea Alecu Doicescu - fost subprefect atât

---

⁶² Ștefan Grigorescu susține că denumirea localității vine din turca veche și ar însemna *vifor* sau *furtună* cuvând specific întregii Câmpii a Bărăganului (Buragan). Oricum așezarea umană de aici exista în secolele IX-XI, deși atestarea documentară este mult mai târzie (20 martie 1571). Alte informații confirmă afirmațiile lui Predeleanu referitoare la familiile Doiceștilor de aici. Manda Doicescu ridică biserica din comună în anul 1863, iar printre proprietarii moșiei Bora amintiți în Catagrafia obștească de la 1831 figurează slugerul Dumitrache Doicescu și logofeteasa Maria Doiceasca.

în plasa Borcea, cât și în plasa Bălți, astăzi fiind judecător al Ocolului Slobozia. A avut și două fiice: Mândica și Sofia.

În comuna *Cosâmbești*⁶³ remarcăm dintre cei mai vechi moșneni pe răposații Iacovache Pribegeanu, căsătorit cu fiica preotului R. în anul 1837, logofătul Răducan Cucu, logofătul Matache Cosâmbescu – tatăl căpitanului Cosâmbescu de astăzi -, familia Gheorghe Rădulescu, familia Ceaușeștilor, familia ceaușului Dinu Dimitrescu – care se ilustrează în anul 1825 și a cărei fiică este mama colonelului Cernovodeanu de astăzi.

Comuna *Gimbășani*.⁶⁴ Aici remarcăm familia Radu Lungu, care exista ca moșneni pe la anul 1827. Fiul acestuia a fost Tudor Lungu iar fiica se chema Marița, căsătorită cu Mihăiță Bulibășescu. Remarcăm tot în acest timp pe boierul treti logofăt Mihai Gimbășanu, moșnean renumit, rudă apropiată cu Radu Gimbășanu. Acesta s-a însurat în anul 1804 luând-o în căsătorie pe logofeteasa Mița din satul Slobozia, cununat fiind de căpitanul Stan Berlescu. În anul 1824 se mută în comuna Maltezi, cumpărând acolo o parte din această moșie, unde se făcu moșnean cu ceilalți moșneni. Moș Ion Borșaru, care a trăit până în anul 1865 fiind în etate de 104 ani,

---

⁶³ Sat de moșneni care au reușit multă vreme să-și păstreze proprietățile. Într-un document din anul 1623 este amintit moșneanul Voica din Cosâmbești, după cum afirmă Ștefan Grigorescu. Faptul că moșia aparținea integral megieșilor este confirmat și de Catagrafia obștească din 1831 care spune că moșia satului aparținea de-a valma preotului Popa Badea, preotului Popa Ilie, lui Stan Belcin, Duțu și Gheorghe Rabe și Ion sin Manea, cu cetașii lor.

⁶⁴ În Monografia comunei Cosâmbești din anul 1915, publicată de preoții Aurel Berbec și Adrian Lucian Scărlătescu în volumul *Județul Ialomița în monografii de comune din 1915* se susține că numele satului Gimbășani, care aparținea de comuna Cosâmbești, provenea de la cuvântul turcesc geambaș de cai. Gimbășani este un alt sat vechi de moșneni, moșia aparținând în anul 1831, după cum consemnează Catagrafia obștească, la cinci moșneni: Radu Teodor, Dobre Popa Ion, Călin Ștefan, Micul sin Manea și Casa popii Stan sin Radu. (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, **op. cit.**, p. 189)

moșnean tot din satul Maltezi, ne povestește astfel: Mihai Gimbașanu la 1817 dobândește de fiu pe Costache Gimbașanu, zis mult mai târziu Maltezeanu, și pe Scarlat. Iar ca fiică a avut-o în 1818 pe Marița, o fată foarte frumoasă și vrednică, care știa bine să țese, azvârlind suveica cu mare dibăcie și care cosea cele mai frumoase cămăși din acele timpuri. A doua fiică a fost Eufrosina, dotată de asemenea de la natură cu frumusețe, măritată astăzi cu boierul Scarlat Doicescu.

Mihai Gimbașanu a murit în anul 1831, îmbolnăvindu-se de holeră. Mai înainte însă a chemat pe fiul său cel mai mare, Costache, împreună cu familia sa, recomandându-i să administreze bine averea părintească și să înzestreze pe surorile sale, adăugând bunul bătrân, *“Nu te apropia de mine fiule, să nu te molipsești! Șezi pe căpătâiul de lemn”*. Costache Maltezeanu a urmat toate povețele tatălui său și a măritat pe Măriuța după un bărbat bun, fiu de nobil, care venise din cetatea Durostorului. Costache Maltezeanu s-a căsătorit în anul 1840 cu Mândica, nepoata boierului Baș Ciohodar din Poiana. El a avut doi fii și două fiice. Mai întâi o fiică, numită Eugenia, o a doua fiică, numită Maria și doi fii, anume Constantin și Vasile.

După cum ni se spune tot de moș Ion Borșaru, în 1775, după Pacea de la Kuciuk-Kainargi, au venit niște emigranți, vreo patru familii de corăbieri, originari din insula Malta, cărora, din nenorocire, în apropiere de Brăila, li se spărsese corabia, rămânând cu totul în mizerie. Ei porniră de aici scăpând cum au putut și au venit până aici în județul Ialomița pe marginea râului Borcea și s-au stabilit în locul unde astăzi este comuna *Maltezi*.⁶⁵

---

⁶⁵ În ceea ce privește numele comunei, Ștefan Grigorescu consideră că este hazardată orice legătură cu cavalerii de la Malta. El susține că numele mai degrabă poate să fi venit de la faptul că satul este așezat pe malul stâng al Borcei, și de aici Maltezi, adică “Satul de la Mal”.(vezi: *op.cit.*, p. 183)

Comuna *Stelnica*,⁶⁶ fostă proprietate a marelui spătar Mihai Cantacuzino, care o donase Spitalului Colțea. Și aici erau niște familii de boieri trecuți de peste Dunăre, de la Cernavodă, numiți bulgari. Dintre aceștia, descendenți pe la 1782 era boierul Radu Bulgaru și fiul acestuia, căpitanul Oprea Bulgaru, care la 1805 avea ca fii pe Vasilache Bulgaru, Nae Bulgaru și Tache Bulgaru, care s-a numit și Porumbaru, după mamă. Nae Bulgaru are ca fiu pe căpitanul G. Bulgaru. Preotul Nițu din comuna Stelnica este vărul acestora.

Comuna *Cegani*. Aceasta și-a luat denumirea de la cegă. Aici, între ceilalți moșneni, remarcăm în anul 1752 pe căpitanul Dinu Porumbaru, care a avut ca descendent pe căpitanul Dobre și pe Iordache Porumbaru. Aceștia l-au avut pe logofătul Nicolae Porumbaru, din care descinde familia Porumbarilor, cunoscută astăzi în București. Acești coborâtori ai familiei Porumbaru sunt indigeni din comuna Cegani distingându-se în diferite timpuri prin multe bărbății și servicii aduse județului Ialomița. Tot din Cegani a fost boierul Buluc Bașa-Mitu, indigen și acela cam pe la anul 1792,

---

⁶⁶ Localitate ale cărei începuturi se pierd în negura istoriei și cu o atestare documentară timpurie (15 ianuarie 1467) Stelnica își trage probabil numele de la slavonescul “stelniță”, care înseamnă ploșniță. Sat cu o importantă comunitate de moșneni, Stelnica va deveni treptat un sat închinat boierilor și mănăstirilor. Ca și Călărașiul, la sfârșitul secolului al XVII-lea ajunge în proprietatea spătarului Mihai Cantacuzino, care îl va dona, mai apoi, aceluiași Spital Colțea din București. (Vezi: Mihai Iorga, Ioan Mărculeț, *op. cit.*, *passim*). Și tradiționalul Bâlci de la Călărași a funcționat mai întâi la Stelnica, de unde la anul 1731 a fost mutat în așezarea de la Cotul Borcei. (vezi Constantin Tudor, Nicolae Țiripan, *op. cit.*, p. 28). Reședință de plasă din 1792 până la 1832, schelă și căpitanie de margine, Stelnica figura în catagrafia obștească de la 1831 doar cu 57 de familii și 5 feciori de muncă. În schimb, familia Bulgaru amintită de Predeleanu o găsim cu proprietăți în satul învecinat Maltezi - căpitan za Iefegii Oprea Bulgaru și postelnicul Vlad Bulgaru. (vezi: Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *op. cit.*, p. 188).

care a trăit până la anul 1849. Acesta a avut ca fiu pe Mihăiță Bulibășescu de astăzi.⁶⁷

Bordușanii Mari, proprietate a boierului Barbu Catargiu, care a cumpărat-o tot de la moșnenii locali, cum și moșia Cegănenilor se vându-se în anul 1836 marelui ban Mihail Ghica pe un preț de 32.000 lei vechi, căci cei puternici așa făceau altădată.

Toate satele acestea de pe marginea Dunării până în Gura Ialomiței au fost moștenite chiar de proprietarii lor indigeni, cum ne spune tradiția. Unii moșteneau averea părinților, alții o obținuseră prin deosebite merite - distingându-se prin războaie apărându-și Patria - , cum a fost cazul lui moș Ion Borșarul, om cunoscut în orașul Călărași prin familia sa numeroasă.

Comuna ***Tâmburești***, astăzi Cocargeaua. Această mare proprietate a fost a gloriosului domn Constantin Brâncoveanu, care este știut ca a fost sacrificat pe piața de la Yalı Köşkü, din Istanbul. Ea a rămas moștenire micului Constantin, fiul lui beizadea Radu, fiul lui Constantin Brâncoveanu, care abia putuse să fie smuls din mâinile călăilor, fiind luat de o doică, rămas singur coborâtor al familiei Brâncoveanu. După cum ne asigură un manuscris, acest fiu al lui beizadea Radu, îl găsim la 1710 sub numele de căpitan Constantin Brâncoveanu. Acesta a avut de coborâtori pe renumiții

---

⁶⁷ Cu un nume care ne amintește de o ocupație importantă a locuitorilor din satele de pe Borcea și de abundența de altădată în sturioni a apelor Dunării și Borcei, satul Cegani apare menționat în hrisovul din 28 februarie 1554, când domnul Pătrașcu cel Bun îl întârea lui Stănilă vornic, precizând „că au fost ale lui bătrâne și drepte ocine de baștină”, document care dovedește că avem de-a face cu un sat vechi de moșneni. (vezi: Mihai Iorga, Ioan Mărculeț, **op. cit.**, p. 66). Același lucru avea să fie întărit și de Catagrafia obștească din anul 1831 care menționa că moșia Cegani este megieșească și era stăpânită de-a valma de stolnicul Iordache Porumbaru cu alți părtași: Vasile Miron, Mihăiță sin Popa și Tudorache Ianache cu cetașii lor.

Banul Emanoil Brâncoveanu și Banul Nicolae Brâncoveanu, iar cu ultimul, Banul Grigore Brâncoveanu, se stinse această familie a Brâncovenilor în anul 1833. Știut este pentru aceasta în cronicile locale, precum povestește și istoricul Delchiaro și Cronică Țării. Coborători ai acestora de sexul feminin sunt fetele banului Nicolae Brâncoveanu. Una s-a căsătorit după Mavrocordat și alta după marele ban Grigore Băleanu. Acesta a avut trei fiice: pe una a măritat-o după marele ban Herescu Năsturel, pe a doua după marele bărbat Ioan Văcărescu, coborător din familia Enăchiță Văcărescu – ginerele Brâncoveanului Constantin, iar pe a treia, numită Zoița, a măritat-o după căminarul Hagi-Moscu. Acesta a avut trei fii, pe Ion, Grigore și Nicu Moscu.⁶⁸

Comuna Urziceni. Această comună cam de pe la anul 1802 este târguleț. Mai înainte însă era stăpânită de către moșneni, care mai târziu au vândut o parte boierului Nicolae Brătianu și colonelului Ștefan Stoica, după câte ni s-a spus de Stan Ion, staroste mai mulți ani, împlinitor de bani publici, care era cel mai vechi dintre locuitorii indigeni ai acestui târguleț. Acesta ne-a mai spus că se găsea aici slugerul I. Fochide, tatăl d-lui A. Fochide de astăzi, care a ocupat mai mult timp funcția de subocârmuitor al plasei Câmpu.⁶⁹

---

⁶⁸ Grec la origine, Nicu Moscu se stabilește în Călărași imediat după emanciparea orașului. De orientare politică conservatoare, este ales deputat de Ialomița în mai multe rânduri și îl găsim ca prefect de județ în 1863 și între anii 1865-1866 și 1871-1872. Îl regăsim printre principalii donatori ai Călărașului. A lăsat prin testament averea imobiliară Primăriei Călărași, unul dintre imobile fiind în picioare și astăzi. Este vorba despre fostul Bufet al Poștei, aflat la intersecția străzilor București cu Heliade Rădulescu.

⁶⁹ Prefect de județ în 1891, consilier județean, președinte al Biroului permanent și al Consiliului județean, Al. Fochide este donatorul terenului pe care s-a construit Spitalul din Urziceni. Îl găsim printre întemeietorii organizației județene a Partidului Conservator, al cărui vicepreședinte a ajuns în anul 1898, fiind unul dintre apropiații lui Mihai Cantacuzino, președintele Organizației de Ialomița.

Satele *Gârbovi*, *Jilavele*, *Speteni*, *Manasia* în timpurile vechi erau stăpânite de moșneni indigeni.⁷⁰

Comunele *Malu* și *Grindu*. Aceste moșii în anul 1815 au fost cumpărate tot de la locuitorii moșneni indigeni de către românul transilvănean, vătaful Ispas Făgărășanu, om destul de capabil și bun patriot. Pe timpul Regulamentului Organic acesta și-a măritat fata după polcovnicul Stoica Roman Bănățeanu de la Lugoj (Timișoara). Acesta se distinsese ca militar prin multe fapte mărețe. Vătaful Ispas Făgărășanu a avut patru fiice și un singur băiat, pe Ispas (Pasache) Făgărășanu. Fiicele, care fuseseră bine crescute și educate, s-au căsătorit după buni și distinși bărbați, precum colonelul Ștefan Stoica, Racotă și Paucescu. Astăzi moșiile regretatului Ispas Făgărășanu, fiind vândute de fiul și fiicele sale, sunt stăpânite de către familiile mult regretatului bărbat, eminent legist de mare capacitate, răposatul Vasile Boerescu. Colonelul Ștefan Stoica are de urmași pe fiii săi, care fac onoare tatălui lor.⁷¹

Starea agricolă. Acest județ este renumit prin produsele sale agricole, producând multe grâne și tot felul de cereale, precum porumb, fasole, mei, secară, orz, ovăz, cânepă, in, rapiță. Imensele

---

⁷⁰ Dintre cele patru sate menționate ca foste sate de moșneni în timpurile vechi, doar pentru Speteni Catagrafia obștească din 1831 mai menționează parțial această calitate (moșia era deținută de logofăt Ivan Speteanu cu ai săi, Constantin sin Stan Speteanu cu ai săi și Ghinea Șoarece cu cetașii săi). Moșiile Gârbovi și Manasia se aflau în proprietatea Casei fostului domnitor Constantin Ipsilanti, iar moșia Jilavele era deținută de banul Barbu Văcărescu și logotătul Alexandru Filipescu.

⁷¹ Afirmațiile lui Predeleanu sunt confirmate de Catagrafia obștească de la 1831 care pentru moșiile Grindu și Malu îi menționează ca proprietari pe biv vătaf za visterie Ispas Făgărășanu cu casa logofătului Lazăr Lupașcu. Cât privește pe moștenitorii lui Vasile Boerescu, devenit celebru după ce l-a propus la 24 ianuarie 1859 pe Alexandru Ioan Cuza ca domn și al Munteniei și care a ocupat mai apoi funcții ministeriale în guvernările conservatoare, în Anuarul lui Ursescu pe anul 1906 îl gășim proprietar la Grindu și Malu pe D. Popescu, cu o moșie de peste 3000 de hectare. (vezi: Aureliu Ursescu, op. cit., p. 207.

câmpii ale Bărăganului până la anii 1833 și 1834 nutreau multe herghelii de cai și tamslăcuri de vite, atât venite de prin Transilvania, aduse de economii de vite Petcu, Țiței, Pănescu, Gologănescu, Albuț, cât și, mai puține, de prin partea locului. Din cauza deselor epizotii nu rămăseseră decât câteva herghelii de cai și tamslăcuri de vite, precum Herghelia d-lui Nicu Moscu, fostul proprietar al moșiei Cocargeaua, care-și dădu toate silințele, cheltuind mulți bani cu această herghelie cu armăsari de rasă Orlov, Esterhazy și de rasă arabă, care nu i-au dat rezultatele așteptate corespunzătoare sacrificiilor imense făcute de acest bărbat. Asemenea tamslăcuri de vite, din cauza deselor epizotii, ca cele de la 1875 și 1877, se stinseră, rămânând puține. Al doilea econom de vite este dl. Mihalache Moldoveanu, care a făcut de asemenea multe sacrificii, îmbunătățind atât rasa cailor cât și a vitelor cornute, folosind armăsari și tauri din rasele cele mai bune în comuna Cegani, unde are în arendă mai multe moșii încă de la anul 1859 și până astăzi. Al treilea econom este Sandu Popa, arendașul moșiei Bordușanii Mici, care de asemenea nu mai puțin a cheltuit pentru a poseda și perfecționa rasa vitelor cornute cu tauri de rasă bună, cât și herghelia cu armăsari de rasă. În comuna Fetești, fostă proprietate a mănăstirii Argeș, și în comuna Dudești a mănăstirii Sinaia, care de la anii 1849-1850 și până astăzi au fost ținute în arendă de către fiul săteanului local, regretatul Badea Chiorăscu - mort în anul 1883 plâns de toți sătenii -, care a posedat asemenea tamslăcuri de vite și herghelii de cai. Astăzi se continuă de către fiul și ginerele său ținerea și nutrirea acestor herghelii și tamslăcuri. În plasa Balta sunt multe turme de râmători de rasă bună, care dau rezultate satisfăcătoare. Mii de râmători din plasele Balta și Borcea se exportă în Austria, Județul nutrește de asemenea turme de oi, care până în anul 1869 erau numeroase, iar azi au scăzut prin întinderea culturii și creșterea populației, restrângându-se astfel pământul liber și necesar creșterii animalelor.

A N E X E

- lui Radu Leon și Vasile Lupul a închinat'o patronilor Mihail și Gavril.

Monastirea Slobozia se sânti în ziua de 8 Noembrie cu mare solemnitate cum se arată mai sus, fiindu un număr de 500 preoți cu diaconi cu totu, și se dice că pe timpul cându eșia cu darurile, Matei Basarab și cu Dómna sa Elena au stat plecați la pământ cu numeroasa sa suită și boerii prezenți între cari putem cita pe Vornicul Socul Cornățeanu și Diicul Vel Spătar și Stroe Țucală vel armaș și Radu Spătaru.

De aci s'a dat și Comunei numele de Slobozia lui Enache, érá monastirea fu dotată cu mai multe moși pentru întreținerea ei.

Nu, frați lectori, isvodul se nu vi se pară lungu, că pe atunci a face uă biserică sau uă monastire era a ridica un muzeu național de arte, sub tóte raporturile: arhitectură, pictură, sculptură, desemnulu, cusătura, țesătură, totul în fine, tótă civilizațiunea epoci era reprezentată aci, locu de conservare și umbrire.

Năvălirile dușmane, făcea viața nesigură, averea în pericolu, structura caselor, palatele boerilor și Domnilor nu erau respectate, și daca se credea puțin păzite nu erau de cât în biserici și de aceea numai acolo Domni, Dómnele, boerii, jupănesele, căpitani și moșneni, depunea, dăruia totu ce avea mai scumpu, mai frumosu, mai sacru, ca unu prinosu pe altarul lui Dumneđu și alu patriei. Acelu ce se îndoesce mérgă cu uă oră mai nainte la muzeul național din Bucuresci, sec-

Dumitrache, zisū de la ogradă, fetele boerului Mora și Dumitrăchiță Păcleanu : aceștia aveau aproape aceeași vârstă ca dascălul Ioan Predeleanu.

Între aceștia a mai fost și preotul Nedelcu, care prin silințele sale a încurajat mai mult școala, avându și pe fiica sa Sultana la învățătură în acea școală, mama Călărășanului de azi Iorgu I. Periețeanu.

După cum ne-a informat Iane Papadopolu ginerele lui Mora, contemporan cu boerul Berlescu, în anul 1831, proprietar la Dimieni și socrul lui Iancu Neșoru, și acesta socrul doctorului Sergiu și al lui C. Chiriacescu și Ianache Dimitriade, unu din proprietarii din Ialomița ginerele căpitanului Stanu Berlescu, Cuțo-Vlachū, iar Papadopolu, Albanezū, au venit în țară în timpul lui Ipsilante. Între cei-alți fii ai lui Ianache Dimitrescu, avem pe locotenentul-colonel G. Demetrescu de la regimentul 23 de dorobanți din Ialomița (1884).

Satul Berlesci de la 1831 din timpul epidemiei cholerică care seceră multă lume, începu să se risipescă, astfel căpitanul Stanu Berlescu după ce îi muri soția se duse și se călugări la mănăstirea Ciolanul die Buzeu. Cele-alte familii mai distinse de acolo, între care preotul Nedelcu cu familia sa, fiindu perscutate și de călugărul Gavrilu Slobozeanu se împrăsciară pe alocuri. Postelnicul Gheorghe cu Buricesci fondară satul numit azi Frațilescii (Bădenii); Ipătesci asemenea fondară satul Ghisdavescii, precum și logofătul Nițu Pisculescu

Harta Sitului arheologic de la Orașul de Floci

Vestigii arheologice de la Orașul de Floci

Urmele a două biserici din cele trei pe care arheologii medievali le-au identificat la Orașul de Floci, prima capitală a județului Ialomița

ДЕПАРТАМЕНТОУ
ЛОГОФЕЦИИ
ТРЕБИЛОУ ВИСЕРИЧЕЦИИ
ШИ
ИНСТРЪКИИ ПЪВЛИЧЕ
ДИН
ПРИНЦИПАТЪА
ЦЪРИИ РОМЪНЕЦИИ

Авг. 1851

Лрна 9 Сеп 30.

№ [redacted]

Маса 1

БЪКЪРЕЦИИ.

Сурин 851. ноем. 21
№ 2080

С. Урцид а лутакъитхоу.

С. Слудуциат аб ллатибъ ерш депара № 1488. Слудуциатъа. къ Млуръа къ а Сми аи а апроба сѣтмъ Шан еуѣтѣа гравитъ дѣлѣниа къ мѣдѣлѣжитѣа Галитъ Оръ Слуджимаа къ. Департаментѣа къ Смитѣа ахѣтъ а кънѣа арретаа въ хѣаи арретаа депрес. мѣгѣтѣа мѣ. аретъ Шан еуѣтѣа асе Ромѣгѣма мѣлѣкѣма мѣлѣкѣа

Деп. Улѣтѣа Мѣи. Д. Катрѣн

Деп. Улѣтѣа Мѣи. Д. Катрѣн

*Дѣрѣ мѣ аи. Улѣтѣа къ С. аи
 къ Смитѣа еи. Улѣтѣа мѣ еи.
 Слуджѣма еуѣтѣа мѣ Слуджѣ
 аи аи еуѣтѣа мѣ. къ мѣ
 Слуджѣ аи еуѣтѣа мѣ. Слуджѣ
 Д. Катрѣн еи. Д. Урцид
 Мѣи аи. Улѣтѣа мѣ. Слуджѣ
 Слуджѣ мѣ. къ мѣ еи. мѣ
 Слуджѣ мѣ. къ мѣ еи. мѣ*

1851, aprilie 30. Se comunică faptul că domnitorul Barbu Știrbei a aprobat Planul orașului Călărași

558-144
66

Listă

De ajutoare pentru războiul de independență și pentru eliberarea orașului Iași în anul 1852. Lista contribuabililor care au plătit bani pentru eliberarea orașului.

66

Numele contribuabilului	Suma datată	
	Lei	St
Petrache Gheorghe	20,000	
Dorcan Ștefan	10,000	
Jean Pașcușan	6,500	
Mihail Stancu	6,500	
Tanar Dimitrie	1,000	
Spasi Constantin	800	
Jean Ștefan	1,000	
Dorcan Ștefan	5,000	
Protașcu Constantin	5,000	
Protașcu Constantin	10,000	
Total		63,825

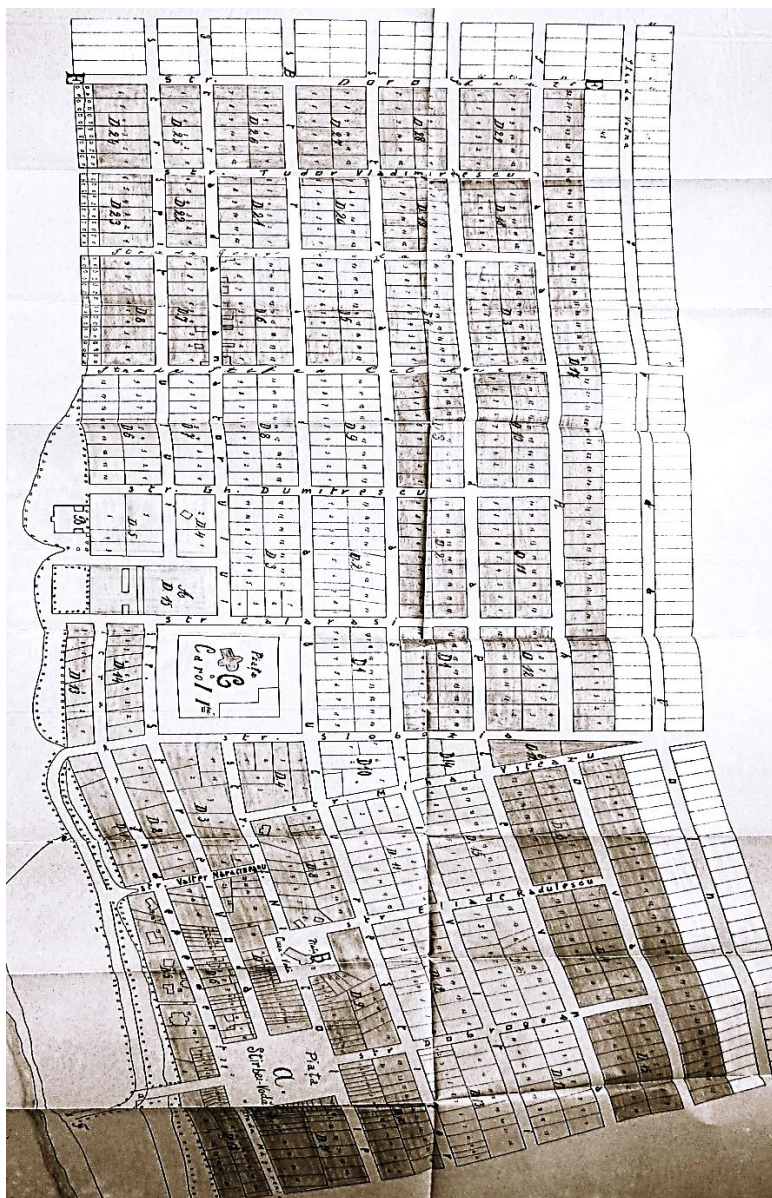
Intenționat: Nicolae T. Ștefan

Iași
1852

1852, aprilie 2. Listă cu călărășenii care au contribuit cu bani pentru eliberarea orașului

Plan al orașului Călărași din anul 1875 pe care se poate observa semnul pentru biserică amplasat în Piața Carol I, confirmându-se astfel informațiile lui C. Predeleanu

Biserica-Catedrală cu hramul Sf. Nicolae reclădită de polcovnicul Grigore Poenaru în anul 1836. Templul și Catapeteasma bisericii au fost repictate în anul 1894 de pictorul Constantin Predeleanu

Biserica din Volna cu hramul Sf. Împărați, construită în anii 1862-1863 cu sprijinul financiar al domnitorului Barbu Știrbei pe terenul donat de Iorgu Filip Lenș, ocârmuitorul județului care a susținut și împrumutat cu bani Comisia pentru eliberarea orașului Călărași

Casa lui Haġi Tănase Țoncovici, construită în perioada anilor 1836-1840 și care a rezistat până la Cutremurul din 4 martie 1977

Fosta casă a primarului Panait Șerbănescu de pe str. București despre care Constantin Predeleanu ne spune că exista la 1884

Casa Alexe Vineș, de pe strada București nr. 192 a fost construită în anul 1880 iar în anul 1905 clădirea a fost cumpărată de Banca Națională, care a funcționat aici până prin anii 1992-1993.

Casa dr. Degerățeanu, construită în anul 1881, ajunge mai apoi în posesia lui Nae Maltezeanu. Aici a funcționat mulți ani ICSMI Călărași. Astăzi casa este în proprietate privată și a fost reabilitată.

Tot în anul 1881 a construit și Iacovache Bădulescu clădirea din imagine, care astăzi este reabilitată și aici funcționează Centrul cultural „Poșta Veche”

Despre Casa Nae Mănescu, din spatele Monumentului Eroilor călărășeni, Predeleanu ne spune că a fost construită înainte de 1884. Mai târziu ajunge în proprietatea lui Spiridon Mineu, cumnatul picturului Tache Papatriandafil. Acesta în anul 1933 o va închiria Poliției orașului, care a funcționat aici până în anul 1978.

Localul școlilor de băieți nr. 1 și nr. 2, construit în anii 1881-1882. Din anul 1884 aici a funcționat Gimnaziul și mai apoi, din 1919, Liceul „Știrbei Vodă”

Cazarma Regimentului 23 Infanterie ridicată în anii 1880-1881. Localul se află azi în proprietatea Consiliului județean, a fost reabilitat și aici funcționează Serviciul județean de evidență a populației și Societatea comercială “Drumuri și poduri”

Hotel Unirea, construit la 1876 și modernizat de Nae Mănescu prin 1880-1881. A rezistat până în anul 1952 când a fost parțial demolat și în aripa care a rămas au fost instalate birourile OCLM

Fostul Hotel Royal, cunoscut de călărășeni sub numele de Hotel Arcadia. A fost demolat prin 1980, pe locul lui aflându-se astăzi Blocul Arcadia, la parterul căruia funcționează Secția de Artă populară a Muzeului Dunării de Jos

Ioan Poenaru Bordea, liderul liberalilor călărășeni timp de aproape 30 de ani, cel mai longeviv parlamentar local (a fost deputat timp de 40 de ani), și ctitoria sa, Școala de fete nr. 1, construită între anii 1881-1882. După 1948 aici a funcționat Școala generală nr. 3. Localul a fost demolat în anul 1980

Casa Scarlat Doicescu, construită în 1880, unde în perioada 1881-1896 a funcționat Prefectura județului Ialomița. Apoi localul a devenit Hotelul Doicescu, fiind naționalizat în 1950, aici instalându-se o croitorie și Magazinul „Doi Iepurași”

Bordeiele Bărăganului de altădată

La treierat în Bărăgan. Pictură de Ludovic Basarab

Gospodărie țărănească tradițională din Bărgan

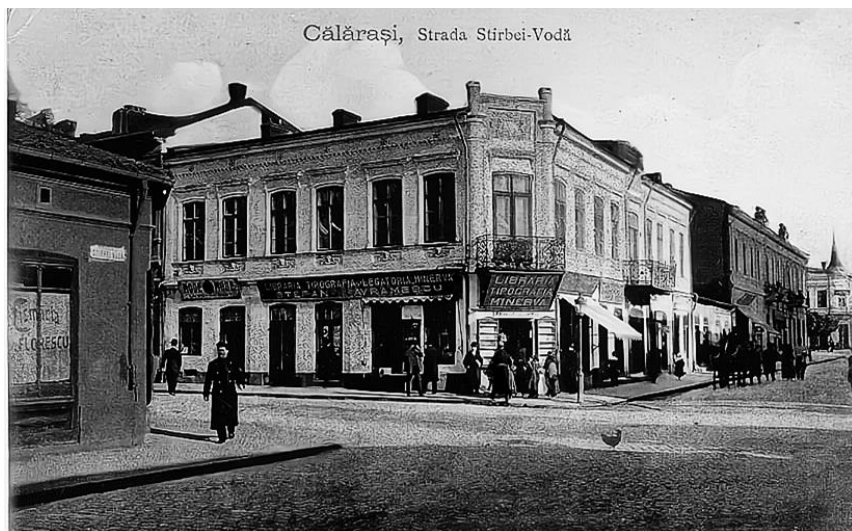
Tamaslâc (Cireadă) de vite la adăpat pe terasa Roseți

Râul Ialomița la Slobozia

Mănăstirea lui Ianache de la Slobozia

Casele Predeleanu. Fotografie din anul 1920

LIBRĂRIA ȘI TIPOGRAFIA COOPERATIVĂ
„IALOMIȚA”
 CALĂRAȘI
 Strada Știrbei-Vodă, colț cu Strada Valtor Mărcinovanu (casele Predeleanu)

MARE ASORTIMENT pentru toate articolele necesare pentru **BIUROU, OFICIU și ȘCOALA**
Deposit de Hârtie în mare și mărunț
ASORTIMENT DE CĂRȚI în LITERATURILE ROMANA, FRANCEZA și GERMANA
 Corespondență directă cu PARIS, LIPSCA, BERLIN, LONDRA și NEW-YORK
Cărți școlastice pentru școlile primare și secundare
PREȚURILE CELE MAI REDUSE

Extras din ziarul Liberalul în care se precizează că în Casele Predeleanu funcționa Librăria și Tipografia Cooperativei “Ialomita”

Domnița Florica, fiica lui Mihai Viteazul, singurul tablou cunoscut al pictorului Constantin Predeleanu

În locuința lui, în care trăia în
mizerie, s'a găsit o avere. Se zice 60
mii lei în hârtie monedă 10 mii în
două bonuri, și un săculeț cu fișicuri
de aur. Toate aceste valori au fost
sigilate de Parchet și depuse la Ad-
ministrația financiară.

Se crede că toată averea lui în
bani trece de jumătate milion; căci ar
mai avea și alte sume depuse la con-
semnați în București.

Răposatul se ferea de a depune
valorile sale la Administrația finan-
ciară din acest oraș, de teamă ca să
nu fie invidiat și poate și de teamă
de a nu atrage asupra lui atenția
făcătorilor de rele.

El prefera, precum se spune, să-și
ducă valorile la București sau la Plo-
ești, unde avea amici de încredere,
pe niște preoți.

În acest oraș are imobile în va-
loare de 60 mii lei.

Facsimil din ziarul "Deșteptarea Ialomiței" din 24 ianuarie 1908 referitor
la decesul lui Constantin Predeleanu

Copie

Proces Verbal

Istăzi 27 Februarie 1908
Noi Eugen Harculescu, Judecător Supleant la Tri-
bunalul Jaleu;

Având în vedere delegațiunea ce mi s'a dat de D. Pre-
sedintele Tribunalului prin adresa № 4703/908, cu care
ne înainteză dosarul № 296/908 relativ la succesiu-
nea defunctului C. Predeleanu și ne cere ca să adu-
cem la îndeplinire lucrarea cu care suntem
încărcat prin Jurnalul № 1145/908;

Având în vedere că din actele aflate la dosarul acestui
Tribunal cu № 296/908, se constată că Tribunalul prin Jor-
nalul cu № 1145/908, mai sus citat, a ordonat trimiterrea
Dnei Maria G. Ceausescu, în calitate de nepoată de frate
a defunctului C. Predeleanu, în posesiunea întregii averi
mobiliare și imobiliare, rămasă pe urma născutului defunct,
presăzută în inventarul format de noi în ziua de 29 Ia-
nuarie a.c. —

Constatăm că astăzi la data mai sus, orele zece și 1/2
a.m., asistat fiind de D. I. Georgescu, ajutor de Grefier
la Tribunal, neam transportat la Stăruința Dnei Maria
G. Ceausescu, la ultimul domiciliu al defunctului C. Pre-
deleanu, în acest oraș, strada Sf. Nicolae № unde am
găsit pe dna Maria G. Ceausescu nepoată de frate a de-
functului: —

Pusa ce am observat sigiliile ce au fost aplicate de noi
în ziua de 29 Ianuarie a.c., cu ocaziunea inventarierii
averii, operațiune care este constatată prin procesul verbal
format în acea zi și găsimul în bună stare se au des-
chisat. Apoi am declarat pusa în posesie pe dna Maria G.
Ceausescu, atât asupra acestor imobile (№ 1 din inventar)
cât și asupra averii mobiliare presăzută în inventar, în
cepând de la № 4 până la № 46 inclusiv, 85, 86, 87, 88 și 89
medanți și și cheile de la usi pe care le-am luat cu oca-
ziunea sigilării și inventarierii averii. —

De aici am trecut la imobilul din strada Bucaresti, și ne
ceșt, cu strada Eliește Radulescu, imobil care împreună

Copie după Procesul – verbal din 27 februarie 1908 prin care Maria G.
Ceausescu este pusă în posesia averii lui Constantin Predeleanu

**DIN AMINTIRILE PICTORULUI IALOMIȚEAN
C. PREDELEANU**

- text preluat din "Gazeta ialomițenilor" -

Mai întâi venerabilul, mult stimatul și amicul tatălui meu, Apostolache Bolintineanu, care a cunoscut bine această ilustră familie, cam de pe la anii 1831-1832, când comuna Urziceni era încă reședința județului Ialomița. Al doilea, venerabilul Matei Murgeanu, care încă trăiește în comuna Perieți, în vârstă de 95 de ani. Amândoi erau pe atunci funcționarii Tribunalului Ialomița.

Apostolache Bolintineanu era protejat de domnul Barbu Slătineanu și cumătru cu el, căci îi botezase fiul, dându-i numele de Barbu. A fost subprefect al Plasei Câmpului peste 15 ani. Toată familia ilustrului domn Barbu Slătineanu îl numea "Nenea Neicuțu"

Al treilea, venerabilul și mult regretatul Scarlat Doicescu din Călărași, care și el a fost suprefect tot în Plasa Câmpului, de la 1852 la 1859, tot protejat și ajutat de mult regretatul coconul Barbu Slătineanu, al cărui ginere, domnul Nicu Moscu, i-a botezat fiica, dându-i numele de Profira, al soției d-sale.

Al patrulea martor este dl. Alexandru Fochide din Urziceni, fiul slugerului Dumitrache Fochide, și care a fost pus subprefect tot de coconul Barbu Slătineanu în anul 1859, când cu reforma ce a permis să se facă subprefecți și dintre ajutoare, care până atunci nu aveau drept de înaintare.

Boierii Slătineni erau patru frați, Iordache, Costache, Barbu și Nicolae. Cuconul Iordache a fost prezident al Tribunalului Brăila înainte de 1848, iar în 1850 a fost mutat, tot ca prezident, la Călărași. Era un bun și călduros apărător al dreptății, filantrop, religios, foarte darnic, după cum spune octogenarul Matache Popescu. Cocoana d-sale, Nastasia (era născută Câmpineanu), prin bunătățile ei a rămas proverbială printre familiile din Călărași.

Coconul Barbu Slătineanu a fost procuror la Tribunalul Ialomița de la 1838 la 1840, în care timp m-a botezat pe mine, fiul lui I. G. Predeleanu, dându-mi numele de Costache, al fratelui d-sale mai mare. A fost un magistrat integru, iubitor de dreptate, muncitor, primitor, fără mândrie, darnic, încurajând artele, ajutând pe orfani. La 1851 a fost prezident al Tribunalului Ialomița, după fratele său Iordache. A fost deputat al Colegiului I de Ialomița în Adunarea de la 1859, care a ales pe Vodă Cuza, iar de la 1862 membru la Curtea de Casație. Acest domnitor îi zicea “Nene Barbule”, după cum mi-a spus maiorul Al. Scheletu, finul lui Vodă.

Coconul Barbu a fost căsătorit de două ori. De la prima soție, cu care n-a avut copii, a moștenit moșia Galbenu din Buzău. La 1842 s-a căsătorit a doua oară cu cocoana Maria Lehtiu, care a avut de zestre de la mamă-sa, coana Sultana Alexeanca, moșia Alexeni din Plasa Câmpului. Cocoana Marița era dotată cu mari daruri, caritatea, pietatea, credința în divinitate, făcând și recomandând în tot timpul facerea de bine, încât era un model în elita doamnelor din București.

Au avut trei fiice, cărora le dădură creșterea cea mai îngrijită și învățătura cea mai aleasă în renumitul Pension de

pe atunci din București al d-rei Blaremburg. Cea mai mare, Elena, s-a măritat cu dl. locotenent Costică Filiti de la Nișcav, din Buzău, care a devenit și adjutant al prințului Cuza la 1863. A doua fiică, Profîrița, s-a măritat cu dl. Nicu Moscu, zis și Hagi Moscu, mare proprietar în județul Ialomița. A treia fiică, Anicuța, s-a măritat mai târziu, după moartea tatălui ei, cu dl. Dimitrie Berindei, fost ministru de Lucrări Publice în scurtul Guvern Ion Ghica la 1871.

Știut este că în anul 1864 s-a făcut împrăștierea țăranului român, pe care n-o înțelegeau bine mulți proprietari și care s-a dovedit mai târziu mai mult în folosul lor. În acel timp, cocoana Marița Slătineanu, fiind bolnavă, a fost indusă în eroare că Legea de la 1864 vrea să dea toate proprietățile boierești și mănăstirești pe seama țăranilor. Zguduită de emoție, și-a dat obștescul sfârșit, citind din Psaltirea lui David, după cum mi-a spus bătrâna guvernantă saxonă, Maria Maurer.

În toamna anului 1866 veni la Călărași coconul Barbu Slătineanu, cu ginerii săi, dl. căpitan Costică Filiti și dl. Nicu Moscu, care erau amândoi reprezentanți ai Ialomiței în Cameră. Se făcea mare pregătire pentru primirea Măriei Sale Domnitorului Carol, care venea cu vaporul și debarcând la Insula Chiciu, zis și Vadul Silistrei, era nevoie să fie adus cu trăsura prin Baltă, distanță mai lungă de o oră. Nu se găsea în oraș echipaj demn de a aduce pe domnitor. Cum auzi această veste, coconul Barbu Slătineanu ordonă oamenilor săi să înhame cai atât la trăsura d-sale, cât și a ginerelui său dl. Nicu Moscu. Trăsurile erau foarte elegante. Amândouă aveau cai de poștalion, cu surugii gătiți în hainele lor legendare, ca

pandurii lui Tudor Vladimirescu. Caii coconului Barbu erau bălani. În trăsura sa veni domnitorul, însoțit de ministrul G. Strat. În cealaltă, a d-lui Moscu, cu cai galbeni, veneau prefectul județului și membrii Comitetului Permanent. Domnitorul a fost dus până la Catedrală și s-a întreținut mai două ore cu cei de față.

În primăvara anului 1867, coconul Barbu Slătineanu, din cauza bolii de ficat, încetă din viață, plâns nu numai de rude, dar și de devotații d-sale din Ialomița. O pierdere ireparabilă. Eu, finul, aflându-mă din întâmplare la București, m-am dus la casa d-sale, care era pe Podul Mogoșoai (azi Calea Victoriei), unde am luat parte la convoiul funebru până la Mănăstirea Cernica. Am asistat seara la privegherea obișnuită. A doua zi, 25 martie, fiind și sărbătoarea Buna Vestire, mitropolitul Moldovei, Calinic Miclescu, a venit la Cernica, în calitate de vizitator. Cunoscând pe răposatul, a oficiat pogribania cu deosebită splendoare. Pe urmă răposatul a fost pus alături de soția sa.

În anii 1870 și 1871 dl. căpitan C. Filiti a fost numit prefect al județului Ialomița. La 1877-1878, cu grad de locotenent-colonel, a luat parte la Războiul pentru Independența României, fiind aghiotant al M. S. Carol I, cum se vede în tablourile păstrate la Palatul Regal. Mult regretatul colonel, a cărui amintire este neuitată pentru mine, era și el încurajator al talentelor și întindea mâna cu multă dărnicie celor lipsiți și suferinzi. Mulți școlari din județul Ialomița și orașul Călărași au fost ajutați de d-sa. Am fost chiar eu martor când, în anul 1889, fiind prefect pentru a doua oară, printre mai mulți băieți orfani, pregătiți pentru școala militară, fiind

și un nepot de soră al d-lui N. Mănescu-Călărași, numit A. Constantinescu, care n-avea haine, dl. colonel Filiti a scos șapte hârtii de bancă de câte 20 de franci și i-a dat, sfătuindu-l a se sili la învățătură, făcându-i morală părintească, și tot așa altor copii săraci. Iar cât pentru soția d-sale, d-na Elena Filiti, sunt încă persoane care mărturisesc cu recunoștință binele ce a făcut, ca și mama d-sale, răposata cocoană Marița Slătineanu, ajutând văduve și măritând fete sărace.

Știut să fie că a venit M. S. Regele Carol I în Călărași la anul 1890, octombrie 9, marți, pe când se ducea la Cernavodă să pună piatra fundamentală a Podului peste Dunăre. Făceam parte din Consiliul comunal. A fost primit cu entuziasm și sărbătorit de noi, toți cetățenii orașului și județului, în frunte cu dl. prefect Costică Panaiot Filiti, de la Bucov-Prahova. Majestatea Sa era însoțit de generalii Baroți și Candiano Popescu și de miniștrii, g-ral George Manu, Al. Lahovari, Al. Marghiloman. A doua zi am fost poftit și eu la Ospelul comunal, la dejun. Domnul prefect Filiti ne recomanda pe fiecare, după ierarhie, M. S. Regelui. Când a venit rândul meu, Majestatea Sa, cât și principele Ferdinand, după prezentarea d-lui prefect, m-au întrebat despre operele mele de pictură, pe care le-au și văzut. Între altele, am spus că m-a încurajat mult dl. colonel C. Filiti, după cum a ajutat și pe alții. Majestatea Sa Regele mi-a răspuns că și colonelul Filiti s-a dus prea devreme.*

---

*Textul de mai sus provine din singurul manuscris atribuit lui C. Predeleanu, publicat de istoricul Ioan C. Filiti în revista "Gazeta ialomițenilor" din 1 iunie 1937. Deși conține unele inexactități, informațiile vin să completeze tabloul general prezentat de pictorul Predeleanu în lucrarea reeditată de noi

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	3
Introducere.....	5
Notă asupra ediției.....	15
Glosar.....	17
Noțiuni istorice asupra județului Ialomița.....	21
Anexe.....	73

Muzeul Dunării de Jos Călărași